

A magyar kir. csendőrség alárendeltsége, szerve- tagozása és beosztása. Központi vezetés. Tiszti és altiszti parancsnokságok. A csendőrség előjáró parancsnokságai és parancsnokai részére való különös szabályok.

A magyar királyi csendőrség tagozását és katonai alárendeltségi viszonyait az alábbi vázlat mutatja:

Magyar kir. honvédelmi miniszter

A magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője

Csendőrkerületi parancsnokságok	Országos magyar királyi csendőr-iskola-parancsnokság: Nagyváradon.
Kiküldött törzstisztek*	Magyar kir. csendőrségi felszerelési anyagraktár: Budaposten
Pótszárnyparancsnokságok	Szárnyparancsnokságok
	Szakaszparancsnokságok

Járás-, őrs- (különlmény) parancsnokságok

A m. kir. III. számú (budapesti) csendőrkerületi parancsnokság alá utalva, mint különleges parancsnokságok:

- a) m. kir. csendőrségi pótlóvázó bizottság: Budaposten,
- b) m. kir. csendőrségi pótlóidomító osztály: Kiskunhalason,
- c) m. kir. csendőrliszti különlmény: Gödöllőn.

A közbiztonsági szolgálattal szervezéséről szóló törvény értelmében a csendőrség kerületekre oszlik, melyek folyó (római) számokkal (I.—VIII.) jelöltetnek meg.

A csendőrkerület a törzsből, (beosztott törzstisztek, segéd-tisztség, ügyézi tiszl, számvivőség) pótszárnyból és szárnyakból, a szárny szakaszokból, a szakasz járásokból, a járás őrsökből (gyalog, lovas vagy vegyes), kivételesen különlményekből (állandó vagy ideiglenes) áll.

Minden parancsnokság felügyeleti körlete és létszáma akkora, hogy azt a parancsnok behatóan felügyelni, alárendeltjeit parancsnokolni, oktatni és irányítani képes legyen. Eszerint egy kerület 6—8 szárnyból, egy szárny 2—3 szakaszból, egy szakasz 2—4 járásból, egy járás 3—6

* Csapán a szegedi és a brassói csendőrkerületeknél.

— lehetőleg egy közigazgatási járás területén fekvő — őrsből áll. Természetesen ez nem zárja ki, hogy olyan járásparancsnoksághoz, melyhez a szomszédos járásokhoz viszonyítva aránylag kevesebb őrs tartozik, a szomszédos járás területén elhelyezett őrsök közül egy-kettő beosztható ne legyen.

A magyar királyi csendőrség a közbiztonsági szolgálat teljesítésére és gazdasági ügyekre nézve a magyar királyi belügyminiszternek van alárendelve, ő állapítja meg a csendőrszárny-, szakasz-, járás-, őrs- és különítmény-parancsnokságok állomáshelyét, valamint a csendőrkerületi parancsnokságok javaslata alapján az egyes őrsök létszámát.

A csendőrségnek ezen kettős alárendeltsége nem hál békítőlag az intézmény szolgálatára, mert míg a honvédelmi miniszter fenntartása annak katonai jellegű szervezetségével kapcsolatos ügyekre terjed ki, addig a belügyminiszter fenntartása kizárólag a közbiztonsági szolgálatteljesítésre és gazdasági ügyekre terjed ki.

I. Központi vezetés.

A magyar királyi és a magyar királyi horvát-szlavon csendőrség felett a katonai parancsnoklás, továbbá a fegyelem és a katonai rend feletti felügyelet jogát „A magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője” gyakorolja, aki a csendőrség katonai vezetése, fegyelmi, valamint szolgálati ügyekben is közvetlenül a m. kir. honvédelmi miniszternek van alárendelve s annak felelős.

Közbiztonsági szolgálat kezelése és teljesítése, valamint a gazdaságkezelés tekintetében is hivatott a vonatkozó törvények és szabályok helyes betartását ellenőrizni és — különösen a szemleli vagy szolgálati úton észlelt fogyatkozások és hiányokról jelentéseit és javaslatait a honvédelmi miniszterhez köteles felterjeszteni, ki azokat tárgyalás és esetleges megfelelő intézkedés végett a belügyminiszternek, illetve a horvát bánnak teszi át.

A csendőrségi felügyelő az összes csendőrség legfőbb katonai előjárója, ki elsősorban hivatott arra, hogy a szabályos és eredményes csendőrségi szolgálati működésnek mindenütt egyöntetű és zavartalan folytonosságát előmozdítsa és biztosítsa.

A felügyelő: cs. és kir. altábornagy vagy cs. és kir. vezérőrnagy. Rendszerint a csendőrség állományából nevezetik ki és ez a rendszer szolgálja legmegfelelőbbben az ország közbiztonsági és a terület szolgálati érdekét. Hatásköre külön határozványokban van szabályozva.

A felügyelő helyettese: cs. és kir. vezérőrnagy.

A felügyelő segédtitkja: egy csendőrszázados; igazságügyi előadója: egy honvéd törzshadbíró.

A felügyelőséghez irnoki és egyéb teendők végzésére megfelelő

a csendőrség katonai természetű és jellegű szervezetével vannak összefüggésben, tehát a személyes, valamint a fegyelem és a katonai rend fenntartására vonatkozó ügyekben.

Közbiztonsági szolgálatra és a csendőrség szolgálati, tehát hivatászerű alkalmazására vonatkozó mindennemű ügyekben azonban a csendőrkerületi parancsnokságok a magyar királyi belügyminiszternek állanak rendelkezésére, kinek a közbiztonságot érintő minden rendkívüli eseményt jelenteni is tartoznak.

A csendőrkerület parancsnoka: egy csendőrezredes, ki mellé két csendőrtörzstiszt — mint beosztott törzstiszt — egy segédtsiszt, egy ügyészi tiszt, 1 vagy 2 számvivőtiszt, végül segéd- és szolgálatszemélyzet van beosztva.

A budapesti (III.) kerületnél 1 csendőrtörzs- vagy főállatorvos is van a kerületi parancsnok mellé beosztva, ki a lóállományról bíró kerületeknél,* a lovak gyógykezelésére és a lóügyekre vonatkozó teendők ellátására hivatott.

A csendőrkerületi parancsnok hivatását a szolgálati körletében felláthatott összes csendőrségi osztályok, tisztli és allisztli alosztályok katonai, beligazgatási és gazdasági ügyeinek az irányítása és az afelett való őrködés képezi, továbbá, hogy a közbiztonsági szolgálat a csendőrség részéről a vonatkozó törvények és különleges szabályok keretén belül — egész terjedelmében — tüzetesen teljesíttessék. Gondoskodik használható altisztek és csendőrök kiképzéséről is azoknak a szolgálatban való magatartásáról, hogy így a közbiztonsági szolgálat teljesítésére mindenkor jól kipróbált, megbízható és szakavatott közegek álljanak rendelkezésre.

Figyelemmel van arra, hogy az alárendelt tisztek, altisztek és csendőrök szellemi és testi tulajdonságaiknak megfelelően célszerűen osztassanak be és használtassanak fel. Szoros érintkezést tart fenn a területén fekvő közigazgatási hatóságokkal, bíróságokkal, katonai parancsnokságokkal és hatóságokkal oly célból, hogy az együttműködés előnyeit a közérdek javára biztossá és állandósítsa. Felügyel továbbá arra, hogy a légénységi állomány fogyatéka az 1881. évi II. t. c. értelmében olyképen pótolassék, hogy az lehetőleg mindenkor kiegészítve legyen. Köteles gondoskodni arról, hogy a légénység ruházata, szerelvénye és fegyverzete a szabályoknak megfelelő és kifogástalan állapotú legyen.

A csendőrkerületi parancsnokság a törzs-, fő- és allisztjei útján intézi a próbaszolgálatra felvett egyének, az őrsükön szolgálatot telje-

---

* Jelenleg a szegedi II., budapesti III., kassai IV., székesfehérvári VI. és a debreceni VIII. számu.

síttó csendőrök és az altisztjelöltök oktatását és katonai továbbképzését. Szabályozza a szolgálat kezelését, megszünteti a szolgálatteljesítésben észlelt hiányokat. Elintézi a szolgálati szabályzat értelmében eléje terjesztett kérelmeket és panaszokat, vagy ha ezek nem tartoznak halálkörébe, azokat a honvédelmi, vagy belügyminiszterhez terjeszti fel aszerint, amint az ügy az egyik vagy másik miniszter hatáskörébe tartozik. Intézkedik az érdemek, megdicsérek, megjutalmazások és a kiltüntetések, adományozások kioszközlése iránt.

Katonai szempontból a csendörkerületi parancsnokság, csapatparancsnokság s parancsnoka a csapatparancsnok fegyelmi fenyítö jogával bir. (Szolgálati szab. a m. kir. honvédség számára I. rész, 668. pont)* Általában a honvédségi szolgálati szabályzatban az ezredparancsnok számára előirt szabályok reá nézve szintén mérvadök.

Megilleti továbbá azon jog, hogy a parancsnoksága állományába tartozó tényleg szolgáló föltisztek és tisztjelöltök ellen elrendelheti a becsületügyi előleges tárgyalás megindíthatását.

Beosztja és intézi a tisztek kiküldetéseit, szemlevizsgálatait és gondoskodik arról, hogy azok előnyös kihatásai minden irányban érvényesüljenek is. Gondoskodik arról, hogy az alosztályok és alárendeltjeik mindennemü illetékeiket kellö időben megkapják, végül az alosztályoknak a csendörségi elhelyezési szabályok értelmében való megfelelő elhelyezéséröl.

B) *A m. kir. csendörségi felszerelési anyagraktár: Budapest*en települ szolgál a csendörség szükségleteire az ipar útján beszerzendö ruházati anyagok és kellékek, ruházati és löszervények, ágynemüek és egyes laktanyaberendezési tárgyak számára. Hivatásszerű feladatát képezi ezek pályázat útján szerződésileg való biztosítása és beszerzése, azok szakszerű bevizsgálás mellettí átvétele, gondozása s átvétel után az egyes pótszárnyakhoz való kiszállítása, nemkülömben a szerződésileg biztosítandó tárgyak mintáinak a beszerzése és a csendörkerületeknél hasznavehetlenné válö ruházati és felszerelési cikkek értékesítéséröl való gondoskodás.

Személyzele áll: 1 ezredes, mint parancsnokból, 1 számvivöliszt, mint átvévölisztből, 4 törzsrörmester, mint mőrmesterből és 5 szölgából.

C) *Kikölönített törzstisztek.* Az országnak Románia és Szerbia határa mentén levö csendörségi alosztályok a szolgálat egységesebb irányíthatása végett az 1912. évi V. t.-c.-ből folyólag kikölönített csendörtörzstisztek parancsnoksága alá helyeztettek, kik a területileg illetékes csendörkerületi parancsnokságoknak vannak közvetlenül alárendelve, azonban a nekik kiutalt szolgálati teendöiket — a csendörkerületi parancsnok ellenörzési jogainak épségben tartása mellett — önállóan végzik.

A kiküldött törzstiszt irányítja és vezeti a határszéli állambiztonsági szolgálatot. Önállóan elintézi a természetüknél fogva magasabb helyen való elintézését nem igénylő ügyeket. Alárendeltjei oktatását és katonai továbbképzését felügyeli. Kiválasztja a továbbképzésre érdemes és alkalmas csendőröket. Szoros érintkezést tart fenn a polgári és katonai hatóságokkal, főként a határszéli közbiztonsági szolgálatot érintő ügyekben.

Katonai szempontból kiküldött osztályparancsnokságnak tekintik a megilleti az osztályparancsnoki fegyelmi fennhatalom. (Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára I. Rész 667. pont 1. bekezdés.) Kérélmeket és panaszokat elintézi. Tisztjei és alisztjei kiküldetését és szemrevizsgálatait irányítja. Ellenőrzi a katonai határőrizetre vonatkozó titkos jellegű utasítások pontos végrehajtását. Gazdászati ügyeket nem végez. Az alárendelt szárnyparancsnokságok ily ügyekben közvetlenül érintkeznek a kerületi parancsnokságokkal.

A kiküldött törzstisztek mellett egy százados működik mint segéd tiszt, azonkívül segéd- és szolgáló személyzet áll rendelkezésére.

A kiküldött törzstisztek állomáshelyei:

a) a szegedi (II.) csendőrkerület kötelékében:

Temesvár, alárendelve neki a pancsovai, karánsebesi és orsovai szárny;

b) a brassói (VII.) csendőrkerület kötelékében:

Nagyszeben, alárendelve neki a nagyszebeni és petrozsényi szárny;
Brassó, alárendelve neki a brassói és sepsiszentgyörgyi szárny;

Marosvásárhely, alárendelve neki a marosvásárhelyi, besztercei és csilkoszeredai szárny.

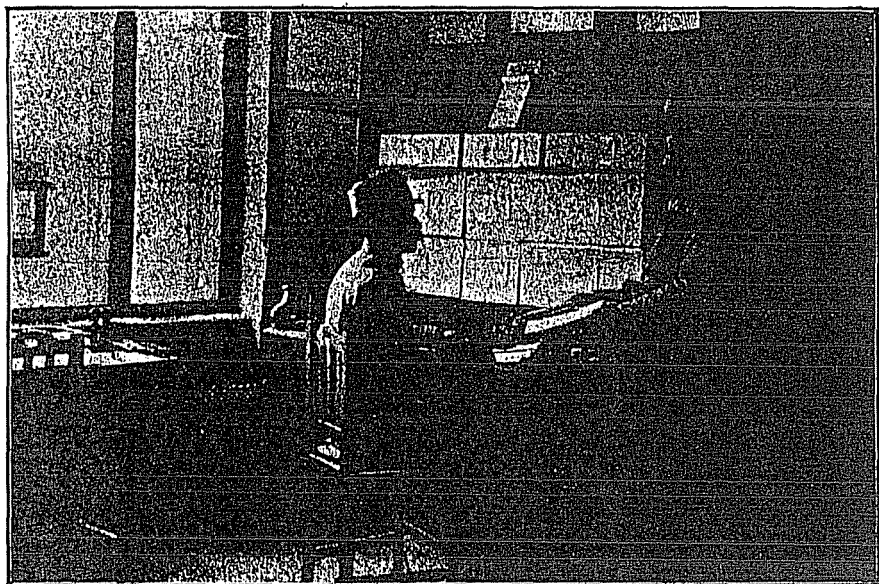
Elnevezésük az állomáshely szerint történik, p. l. „A m. kir. VII. számú csendőrkerületi parancsnokság kiküldött törzstisztje, Nagyszeben“.

D) *Pótszárnyparancsnokság.* A kerületek székhelyén rendszeresítve van egy-egy pótszárnyparancsnokság, amely személyi és szolgálati tekintetben a csendőrkerületi parancsnokságnak van alárendelve.

Parancsnoka egy csendőrszázados, kinek közvetlenül alá vannak rendelve a raktár- és ruhafezelés végett beosztott számvivőtiszt és törzsőrmesterek.

A pótszárnyparancsnokság önálló tiszti állosztályparancsnokság — melynek hatáskörébe a csendőrkerület kötelékébe tartozó összes legénység felruházása, felfegyverzése, felszerelése, nemkülönbén a fegyverekbe jutó legénység leszerelése tartozik.

Intézkedik a felülvizsgálat alá kerülő legénységnek a bizottság — melynek tagja — előtti pontos megjelenése iránt. Próbaszolgálatra bevonulókra ő esketi fel. Nyilvántartja az összes csendőrnyugdíjasokat, az

Csendőrőrsiroda

Nagy szds felvétele

Lovas csendőr nyári szolgálati öltözetben

ellátásban levő özvegyeket, árvákat, a kegydíjakat élvezőket, valamint az igazolvánnyal ellátott altiszteket és az ideiglenes polgári alkalmazásban levő tartósan szabadságot csendőregyéneket.

A pótszárnyparancsnokot az alárendelt segédszemélyzetével szemben az alosztályparancsnok fegyelmi fenyítőjoga illeti meg.

E) *Pótlókeret és póllóidomító-osztály.* A budapesti csendőrkerületnél — annál közvetlenül alárendelve Kiskunhalason — egy csendőrségi pótlókeret áll fenn, melynek parancsnoka egy — a lovasügyekben különösen járatos — szakértő százados, kinek a lovak idomítása céljából megfelelő számú legénység áll rendelkezésére, a lóegészségügyi szolgálat ellátására pedig főállatorvos.

Gazdászati ügyekben a pótlókeretparancsnok nem intézkedik. E tekintetben a budapesti pótszárnyparancsnoksághoz van utalva.

F) *Tiszti különítmény.* Gödöllőn — egy állandó jellegű — csendőrtiszti különítmény van felállítva, — mely közvetlenül a m. kir. III. számú (budapesti) csendőrkerületi parancsnokságnak van alárendelve; gazdászati ügyeit a budapesti szárny látja el.

Parancsnoka egy csendőrszázados, aki a parancsnokságához utalt járás- és őrsparancsnokságok felett ugyanazon jogokat gyakorolja, mint a kikülönített alosztály parancsnoka.

G) *Tanosztályparancsnokság.** Közvetlenül a kerületi parancsnokságoknak alárendelve minden kerület székhelyén rendszeresítve van — azonban mint önálló tiszti alosztályparancsnokság — egy-egy tanosztály, melynek hivatása a próbaszolgálatra felvett egyének elméleti kiképzése és az altiszti tanoncok képzése.

A tanosztályparancsnok a kiképzés végett beosztott próbacsendőröknek és az altiszti tanfolyam hallgatóinak közvetlen előjárója. Segédszemélyzetül — mint segédoktatók — kellő számú altiszt áll rendelkezésére.

A tanosztályparancsnok irányítja az oktatás menetét s a gyakorlatozásnál személyes felügyeletet gyakorol. Fel van ruházva az alosztályparancsnok fegyelmi fenyítő hatalmával.

A tanosztály és alárendeltjei gazdászati tekintetben a pótszárnyhoz vannak utalva.

H) *Szárnyparancsnokság.* A szárnyparancsnokságot két — vagy a beosztáshoz képest több — szakaszparancsnokság az alárendelt őrs- és járásparancsnokságokkal együtt képezi. Parancsnoka egy csendőrszázados. A parancsnokság létszámereje mindig azon vidéknek közigazgatási beosztásához alkalmazkodik, melynek területén fel van állítva. Elvben

---

* 1913. évben ideiglenesen beszüntetve. A legénység kiképzése a nagyváradi országos m. kir. csendőriskolában eszközöltetik. (Lásd 95. lapoldalt.)

vármegyék székhelyén működik; nagyobb vármegyék területén azonban két szárnyparancsnokság is létesítetett a szolgálat eredményesebb ellátása végett.

A szárny parancsnoka az alárendelt szakasz-, járás- és őrsparancsnokságok minden működése és a szárny területén a közbiztonsági szolgálat szabatos kezelése felett őrködni tartozik. Felelős a katonai rend és fegyelemért, valamint a legénységének a csendőrségi szolgálatban szükséges kiképzéséért, továbbá a legénység ruházataért, fegyverzetéért, élelmezéséért és elhelyezéséért, az irodai és pénzkezelésért, nemkülönbben különféle irodaberendezési stb. tárgyakért.

Kötelessége az alárendelt tisztjei és legénységének úgy szolgálatban, mint azonkívüli magatartását figyelemmel tartani. A közbiztonságra vonatkozó észleleteit a közigazgatási hatóságokkal közli, éppen ezért tartozik azokkal, valamint a csendőrséggel érintkezési viszonyban levő polgári és katonai hatóságokkal és parancsnokságokkal intenzív összeköttetésben lenni. Az ezekről s az alárendelt parancsnokságoktól hozzá érkező átiratokat és jelentéseket a fennálló szabályok értelmében intézi el. Alosztályait egy évben egyszer, szükség esetén többször is meg szemléli. Hivatott arra, hogy a pénz- és gazdaságkezelés körüli teendőket — az alárendelt segédmunkásokkal — elvégeztesse, továbbá, hogy az irodai ügykezelésben való szigorú pontosságot érvényre juttassa.

A szárnyparancsnokságok a kerületi parancsnokságoknak közvetlenül vannak alárendelve, a határszéli szárnyak ezen parancsnokságokkal szemben azonban — a gazdasági természetű ügyektől eltekintve — a kikülföldi törzsbisztek útján érintkeznek.

A szárnyparancsnokságoknál őriztetnek a legénység személyi és erkölcsi okmányai és ezen parancsnokságok hívatvák az altisztek és csendőrök megdicsérésére, jutalmazására és kitüntetésére vonatkozó javaslatok megtételére is.

Katonai szempontból a szárnyparancsnokság kikülföldi tisztli alosztályának tekintetik s parancsnokát az alosztályparancsnok fenytőjoga illeti meg. (Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára I. rész 666. pont.)

Lovas őrsökkel bíró szárnyparancsnokok kötelességei a lovas szolgálatot illetőleg azonosak a szakaszparancsnokéval. Azokon felül kötelessége a szakaszparancsnokainak ez irányban működését hatékonyan ellenőrizni és irányítani.

1) *Szakaszparancsnokság.* A szakaszparancsnokságot az alárendelt járás- és őrsparancsnokságok képezik.

A szakaszparancsnok főhadnagy vagy hadnagy (ideiglenesen tisztjelölt is), aki mindennemű személyi és szolgálati ügyben előjáró szárnyparancsnokának van alárendelve.

Alárendelt járás és őrsain a katonai rendtartás és fegyelem felett őrködni s alárendeltjeit a közbiztonsági szolgálat minden ágába bevezetni és továbbképezni tartozik; neki a felügyeleti körletében előforduló minden esemény felől tudomással kell bírnia, a hatóságokkal állandóan érintkeznie s arról gondoskodnia, hogy a közbiztonsági szolgálatra vonatkozólag hozzája érkező megkeresések és az alárendelt őrsökhöz intézett írásbeli — s a körülményekhez képest szóbeli — felhívások (megkeresések) pontosan teljesíttessenek.

Alosztályai felett évenként kétszer, a szükséghez képest esetleg ennél többször is szemlét tart. Kötelessége a legénység szolgálatban és szolgálaton kívüli magatartását állandóan figyelemmel kísérni, a legénység oktatását s katonai szempontból való képzését vezetni. A közbiztonságra vonatkozó észrevételeit a hatóságokkal közli, a hátrányok és hiányok elosztatását pedig eszközözi.

A szakaszparancsnok kötelessége továbbá — mint a legénység legközvetlenebb tiszti előljárójának — meggyőződni afelől, hogy a járás- és őrsparancsnokok szolgálati kötelességeiket és a hatósági fölhívásokat pontosan teljesítik-e? Úgy a közbiztonsági, mint fegyelmi rendkívüli zavaroknál a helyszínére siet s ott úgy a közbiztonság, mint a fegyelem fenntartása érdekében a szükséges intézkedéseket megteszi. Létszámkiegészítéseket és megerősítéseket saját állományából eszközöl, nagyobb erő szükségessége esetén azt előljáró szárny- vagy kerületi parancsnokságától kéri.

Bűnügyi nyomozásokban személyesen részt nem vesz, ilyen természetű ténykedést önmaga nem teljesít, mert azok foganatosítására a csendőrségnél *kizárólag* a járőrök (tehát a legénység) vannak hivatva, hanem — mint katonai előljáró — az őrsparancsnokok s járőrök ez irányú ténykedéseit ellenőrzi, a szükséges útbaigazításokkal azokat el látja s előljáró parancsnokságainak jelentéseket tesz.

Katonai szempontból a szakaszparancsnokság kikülföntett tiszti alosztály és parancsnoka ennek fegyelmi fenytőjogával bír. A szárnyállomásokon állomásozó szakaszparancsnok ezen jogát azonban csak szemléin és egyéb szolgálati utazásai alkalmával gyakorolhatja.

Lovas őrsökkel bíró szakaszparancsnok kötelességét képezi a lovas legénység ily irányú továbbképzése, a lovassági gyakorlatra és a lövőgyeekre vonatkozó szabályok helyes végrehajtásának ellenőrzése és pontos betartásának felügyelése.

Gazdászati ügyeket a szakaszparancsnok nem intéz.

III. Aliszti parancsnokságok.

a) *Járásparancsnokság.* Közvetlenül a szakaszparancsnokságnak vannak alárendelve a járásparancsnokságok, melyek elvben minden

közigazgatási járás székhelyén vannak fölállítva és előjáró parancsnokságát képezik az illető közigazgatási járás területén fekvő őrsöknek. Ha azonban azok száma olyan nagy, hogy túlságos mérvben lekötné egy járásparancsnokságot, a szolgálat érdekében egy közigazgatási járás területén két csendőrijárasparancsnokság is állíthatik fel.

A járásparancsnokság katonai szempontból kikülönített tisztii alosztálynak tekintetik. Parancsnoka egy járásőrmester.

A járásparancsnok alárendelt legénységének közvetlen vezetője és tanácsadója. Ő ellenőrzi elsősorban alárendelt őrsének szolgálati tevékenységét, közbiztonságra vonatkozólag tett intézkedéseit és járasa területén a közbiztonság jó állapotáért, valamint a szolgálatnak a fennálló szabályok, utasítások és rendeletek értelmében való helyes és pontos kezeléséért felelős.

Kötelessége alárendeltjeit minden alkalommal, különösen pedig őrszemléinél a nyomozó szolgálat minden részébe — a szabályok szellemében — gyakorlatilag bevezetni és oktatni, fegyelem kezelésben pedig előjáró tisztii parancsnokságait — elsősorban szakaszparancsnokát — támogatni.

b) Őrsparancsnokság.

A közbiztonsági szolgálat tulajdonképeni ellátói az őrsparancsnokságok, melyek közvetlenül a járás- és szakaszparancsnokságoknak vannak alárendelve. Felügyeleti körletüknek állandó portyázására hivatottak. Az e célból létesített őrjáratok alapján azt havonta többször, éjjel és nappal bejárni, a megelőző rendészeti szolgálatot végezni s előforduló bűncselekmények nyomozását teljesíteni kötelesek.

Parancsnoka egy csendőrraltiszt, aki a szolgálat végrehajtására szükséges intézkedéseket megtenni tartozik s aki felelős az őrskerület közbiztonságáért. Ő vezényli azon csendőröket, akik a szolgálatba tartoznak kivonulni; ő jelöli ki a járőrvezetőt és — amennyiben az a szolgálati működés minőségéhez mérten lehetséges — rendszerint meghatározza minden szolgálatteljesítés tartamát; ő tartozik az őrs felügyeleti körletében külszolgálatot teljesítő csendőröket időnként éjjel és nappal ellenőrizni s afelől, vajjon általuk a szolgálati meghagyások pontosan és az adott utasítások szerint hajlatnak-e végre, a helyszínen személyesen meggyőződni. Kötelessége alárendeltjeivel napirendszerint elméletileg és gyakorlatilag foglalkozni s egész törekvésének odairányulni, hogy azok a szolgálatukat és az arra vonatkozó szabályokat illetőleg jól ismerjék s a kellő szakavatottságot maguknak mindenben megszerezzeék. Vezeti az őrsirodát s gondoskodik arról, hogy az őrsre érkező parancsok, hatósági felhívások és megkeresések a kellő időben pontosan teljesíthessenek. Az őrs szolgálati működését és ennek ered-

ményét előjáró szakasparancsnokságának — a járásparancsnokság útján — minden ötödnap, rendkívüli eseményeket azonnal bejelenteni tartozik.

Katonai szempontból kikülönített altiszti alosztálynak tekintetik és e célból rá a kerületi parancsnokság által a kikülönített altiszt fegyelmi fenytő jog ruházható. (Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára. I. Rész, 664. pont.)

A magyar királyi csendőrség mellérendeltsége és viszonya a polgári és katonai hatóságokhoz. Rendeltesése, állása, szolgálati hatásköre és felügyeleti területe. A tábóri csendőrség rendeltesése és szolgálata.

A csendőrség szolgálati hivatásából folyólag, a csendőrraltiszti-parancsnokságok a közcsend, rend és biztonság érdekében a közigazgatási hatóságok, az igazságszolgáltatás körébe eső ügyekben pedig a kir. bíróságok és kir. ügyészségek rendelkezésére állanak s ezen hatóságok által a csendőrségi szolgálati utasítás értelmében — írásban, vagy szükség esetén — különösen, ha a késedelem veszéllyel járna, — szóval — kiadott hivatalos felhívásaiknak eleget tenni tartoznak.

A felhívások tartalmáért mindenkor az azokat kiadó vagy kiállító hatóság vagy egyén, — a felhívások fogantatásáért, valamint a törvény s a csendőrségi szolgálati utasítás határozványainak pontos betartásáért pedig, — miután a csendőrség szolgálatát kizárólag a fennálló utasítások és saját (csendőrségi) előljárói parancsai szerint önállóan teljesíti — az eljáró csendőr felelős. Az, hogy a csendőr szolgálatát a letett csendőresküje szerint, a csendőrségi szolgálati utasítások s csendőrségi előljárói parancsaihoz képest önállóan teljesíti, — úgy értelmezendő, hogy a teljesítendő szolgálat *mikénti végrehajlásába a hatóságok be nem folyhatnak*, annak módozatait elő nem írhatják, legfeljebb általános utmutatásokkal szolgálhatnak.

A csendőrségi utasítások u. i. feltételezik a hatóságokról, hogy hatáskörüket ismerve, csakis olyan felhívásokat adnak ki, melyekre *jogosítva* is vannak s a felhívások teljesítéséből eredhető károkért, hátrányokért és veszélyekért az erkölcsi és anyagi felelősséget viselik is.

Eljáró csendőrnek az előljáró parancsnoka által szolgálattételre kirendelt csendőrt kell tekinteni, mely egyértelmű a *járőr* fogalommal.

A csendőrségi szolgálati utasítás azon kitétele, hogy a csendőrörsök rendelkezésére állanak a közigazgatási hatóságoknak és a királyi bíróságoknak, nem jelenti azt, hogy azoknak ezzel mintegy *alárendelve is vannak*, mert ezt már a csendőrség katonai szervezettsége eleve kizánja, hanem, hogy az *államhatalom részéről ezen hatóságok lévén hivatva*

az általános rend és jogbiztonság fenntartására, ezekben a csendőrség nekik teljes támogatást nyújtani, intézkedéseiknek érvényt szerezni köteles.

Felhívásoknak tekintetnek azon rendszerint írásban kiadott felszólítások, melyekben a teljesítendő szolgálat van ismertetve. Ez mintegy felhatalmazást is képez a csendőrőrsök és eljáró csendőrök részére, de egyúttal igazolásul is szolgál. Éppen azért kötelező annak — lehetőleg mindenkor — írásban való kiállítása.

A törvényen alapuló csendőrségi szolgálati utasítás világos rendelkezései értelmében a csendőrőrsök csupán a közbiztonságra vonatkozó ügyekben vehetők igénybe, vagyis, amelyek azzal közvetve vagy közvetlenül vonatkozásban állanak. Ha tehát valamely hatóság a csendőrőrsöket vagy egyes csendőröket olyan szolgálatteljesítésre kívánná igénybe venni, mely a csendőrségi szervi és szolgálati utasítások értelmében azoknak nem képezi hivatását s így a felhívás jogalapja már önmagában véve is törvény- vagy szabályellenes, nemcsak joguk, de egyenesen kötelességük is azok teljesítését megtagadni, mert a csendőrök nem szabad olyan felhívást végrehajtani, mely katonai vagy csendőreszküjjével, a fennálló törvényekkel vagy a csendőrségi szolgálati utasítás rendelkezéseivel ellenkezik. Éppen úgy nem szabad megengednie vagy eltűrnie azt sem, hogy jelenlétében bárki részéről bárkivel szemben törvényellenes cselekedet vagy jogtalanság kövessék el.

A csendőrtiszteknek nem lévén hivatása a közbiztonsági vagy bűnügyi eljárásokban *cselekvőleg* részt venni, és ezt csapattiszti helyzetük sem engedvén meg, a közbiztonsági szolgálat *kezelése felett* az illetékes közigazgatási hatóságokkal és a magyar királyi bíróságokkal egyetértve *örködni*, a csendőrök oktatását s katonai kiképzését vezetni, a katonai rendre, fegyelemre, öltözködésre, fegyverzetre felügyelni tartoznak.

A közbiztonsági és igazságügyi hatóságok a közbiztonság-, csendés rendre vonatkozó olyan esetekben, midőn nagyobb intézkedések válnak szükségessé, ezirányú *megkereséseiket* a terület illetékes tiszti (szárny-, illetve szakasz-) parancsnokságokhoz intézik, egyáltalában ezirányban a hatóságok és a csendőrtiszti parancsnokságok között a közszolgálat érdekében szakadatlan érintkezés tartatik fenn.

A polgári hatóságok s a csendőrtiszti parancsnokságok közötti szoros és intenzív érintkezés és összeköttetés azért is szükséges, mert ezzel lehetővé tételik az egyöntetű működésből eredő közszolgálati előnyök állandósítása.

A közrend és biztonság nagyobb mérvű veszélyeztetése esetén a közigazgatási hatóságok a kerületi parancsnokságokhoz fordulnak. Ha pe-

dig ezek létszáma annak megvédésére nem mutatkozik vagy bizonyul elégségesnek, a szükséges rendelkezések iránt a m. kir. belügyminiszter intézkedik.

Az előbb említett hatóságok, továbbá az országos fegyrintézetek, kerületi börtönök és közvetlő börtönintézetek igazgatóságai, végül a határ-, vám- és belépőállomások olyan ügyekben, melyekben saját örközégeik elégtelenek, jogosultak a csendőrség segédletét írásbeli felszólítással *közvetlenül* igénybe venni. Egyéb polgári, pénzügyi, erdő-, postahivatalok, katonai vagy honvédparancsnokságok, valamint községi előjáróságok a csendőrségi karhatalmat igénylő megkereséseiket azonban az illetékes közigazgatási vagy előjáró csendőrtiszti parancsnokságokhoz intézik s csakis akkor kötelesek a csendőrtiszti parancsnokságok a közvetlenül hozzájuk intézett írásbeli felszólításra segínyt nyújtani, ha a késedelem veszéllyel jár. Ezen felhívásokat az illetékes hatóságok és csendőrtiszti parancsnokságok alapos bírálat alá venni tartoznak s mindkét részről kötelesek lelkiismeretesen örködni afelett, hogy a csendőrtelenség a fontos közbiztonsági szolgálattól jogtalanul elvonassék.

A magyar királyi csendőrök mindennemű személyi és fegyelmi ügyekben épen úgy lévén alávetve a honvédség számára érvényben levő katonai szolgálattal, büntető- és fegyelmi szabályoknak, mint a tényleges szolgálatban álló katonák és honvédek, a katonai (közöshadseregbeli, haditengerészeti, honvéd- és népfőlkelő-) parancsnokságokkal (hatóságok és intézetekkel) szemben szintén mellérendeltségi helyzetben állanak. Szolgálati teendők végzésére ezek által szintén igénybevehetők. Viszont a csendőrség is jogosult a katonai parancsnokságok, hatóságok, intézetek, katonai örök és ügyeletesek támogatását szolgálati ténykedései alkalmával igénybe venni. Hogy ezek mennyiben tartoznak ennek, — saját felelősségük mellett — megfelelni, ezt a katonai szabályok határozzák meg.

Polgári hatóságok és a csendőrtiszti parancsnokságok között az írásbeli kölcsönös érintkezés *megkeresések* és *átiratok* útján történik. Csendőrtiszti parancsnokságokhoz (járások, örök és altisztek által parancsnokolt különítményekhez, járőrökhöz) a terület szerint illetékes közigazgatási járás főszolgabírája, ennek helyettese, vagy ezek felelővaló hatósága, továbbá ugyancsak a terület szerint illetékes járásbíró, a királyi ügyészség és ennek intézkedésre jogosított tagjai, vagy a vizsgáló- vagy kiküldött bíró és a m. kir. határszéli kapitányságok és kirendeltségek vezetői *felhívásokat*, más polgári — nevezetesen más rendőri — hatóságok *megkereséseket* intéznek. Előbbiekre a csendőrtiszti parancsnokságok *jelentésekkel*, utóbbiakra *értésítésekkel* válaszolnak.

A csendőrség s a katonai parancsnokságok (hatóságok, intézetek) között az írásbeli érintkezést az általánosan érvényben levő katonai szabályok írják elő. A lényeg a lehető írásbeliségre van fektetve.

A csendőrség *kizárólag* saját előjárói fegyelmi hatalama alatt állván, a hatóságok és katonai parancsnokságok a csendőr személyét érintő minden ügyben annak közvetlen előjáróihoz tartoznak fordulni.

A csendőrijárás- és őrsparancsnokságokat, valamint az egyes csendőröket, úgy a katonai, mint a polgári hatóságoknak *kizárólag* a csendőrségi szolgálati utasításban előírt szolgálatra szabad igénybevenni. A hatóság őket az annyira fontos közbiztonsági szolgálatuktól el nem vonhatja s olyan szolgálatra, melynek teljesítésére más állami, községi vagy katonai közegek hivatottak, nem alkalmazhatja, ha csak ez az elkerülhetetlen szükség, illetve késedelem miatt beállható veszély által különösen nem indokollatik, de ilyen esetekben is mindenkor csak mint *segédlet* vehető igénybe.

*

A közbiztonsági szolgálat ellátására s az ezzel kapcsolatos nyomozó cselekmények teljesítésére Budapest székesfővárosnak és a törvényhatósági joggal felruházott városoknak bel- és külterületét kivéve, Magyarország *egész területén* a magyar királyi csendőrség van hivatva. A rendezett tanácsu városok — szintén külön szervezett autonóm jellegű rendőrségekkel bírván — belterületén a csendőrség a rendszeres közbiztonsági szolgálatot a gyakorlatban nem teljesíti, külterületén azonban hivatásszerűen ellátja. Ez utóbbiak bel- és külterületén a nyomozó cselekmények teljesítését csupán a királyi ügyészségnek, a vizsgáló- vagy kiküldött bírónak, vagy a járásbírósnak esetről-esetre kiadott felhívására végzi, saját kezdeményezéséből pedig csakis akkor, ha a késedelem veszéllyel jár.

A csendőrség szervezéséről szóló törvény azon rendelkezései, melyek szerint a csendőrség a fő- és székváros és a törvényhatósági joggal felruházott városok kivételével Magyarország egész területén, tehát a rendezett tanácsu városok bel- és külterületén is, a közbiztonsági szolgálat ellátásával, a rendezett tanácsu városok és a községek pedig emellett bizonyos helyi rendészeti teendőkkel vannak megbízva, a bűnvádi perrendtartás és a csendőrség számára kiadott utasítások által csak annyiban érintetnek, amennyiben az utóbbiak által a rendezett tanácsu városokban is a bűnügyi nyomozás, a városi rendőrhatóságokra és azok közegeire ruházott.

Ha tehát csendőrijárórok a fő- és székváros, a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városok területén szolgálatilag jogosultan megjelennek, jogosítva, sőt kötelezve vannak az általuk ész-

lett büntetendő cselekmények véghezvitelét, folytatását vagy ismélését megakadályozni, de észleleteikről és tett intézkedéseikről a területen illetékes rendőri hatóságot haladéktalanul értesíteni, elfogott vagy elővezetés céljából őrizet alá vett egyéneket pedig azoknak átadni tartoznak.

Csendőrőrsök, ezek állisztjei és legénysége bűnügyi nyomozások tekintetében a fő- és székváros — továbbá thj. és rt. városok — rendőrhatalóságainak, valamint a községi előljáróságoknak *nincsenek alárendelve s nem képezik ezeknek rendőri közegeit*. Sürgős szükség esetében mindazonáltal az említett rendőrhatalóságok a saját területükön levő csendőrséget egyes *nyomozó* cselekményekhez segédletül igénybevehetik s e célból a terület illetékes csendőrőrsparancsnokságához, eselleg ennek előljáró listi parancsnokságaihoz megkeresést intézhetnek.

Az ily segédletül kirendelt csendőregyének azonban csak arra van hivatva, hogy az eljáró rendőrhatalóságot vagy közeget *támogassák* teendőinek kivételében és személyét erőszakoskodásoktól megvédjék, magában a rendőrség hivatalos eljárásában azonban *cselekvőleg* részt nem vesznek.

Ha törvényhatósági joggal felruházott, vagy rendezett tanácsu városok a belterületük (esetleg előbbiek a külterületük) felügyeletét kizárólag a csendőrség által kívánják teljesíteni, e célból tett indokolt javaslatra a belügyminiszterrel szerződéses viszonyba lépnek s a fenntartási költségek megtérítését vállalni kötelesek. Ilyen városok a jelenben Debrecen, Szabadka, Hódmezővásárhely, Nagybecskerek, Pancsova, Szolnok, Mezőtúr, Baja, Zenta, Gyöngyös, Máramarossziget, Beregszász, Munkács, Rozsnyó, Zsolna, Szekszárd, Szászsebes, Nagybánya, Nagy-kikinda és Szatmárnémeti.

A magyar királyi csendőrségnek — rendeltetéséből folyó — feladata működési területén a személy- és vagyónbiztonságot megóvni, a békét és közrendet fenntartani, a büntetőtörvények és szabályrendeletek megszegését, a véletlenségből vagy bármely természetű mulasztásból eredhető veszélyeket és károkat lehetőleg megakadályozni, a zavart rendet helyreállítani; a törvény ellen vétőket, a rendeletek és szabályrendeletek állhágóit kitudni és a törvényes megtorlás végett az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak feljelenteni, illetőleg átadni.

Működési terület alatt tágabb értelemben a fő- és székváros s a törvényhatósági joggal felruházott városok bel- és külterületét kivéve Magyarország egész területe értendő, szűkebb értelemben pedig az egyes őrsök területe.

Működési területének nagyságát és lélekszámát, továbbá, hogy ebből egy csendőrré átlag hány □ klm. terület és mennyi lélekszám esik, az alábbi tábla részletesen mutatja:

A csendőrkerületi parancsnokság					Egy csendőrre esik átlag	
száma	székhelye	felügyeleti területéhez tartozó vármegyék	területi nagysága □ km-ben	lélekszáma	□ km. terület	lélekszám
I.	Kolozsvár	Kolozs, Torda, Aranyos, Nagyküküllő, Kisküküllő, Szolnok-Doboka, Udvarhely, Alsó-Fehér, Szilágy	28.804.55	1,328.278	25.53	1094
II.	Szeged	Csanád, Csongrád, Torontál, Temes, Krassó-Szörény	31.413.99	1,834.696	19.46	1136
III.	Budapest	Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Bodrog, Borsod, Heves	36.261.69	2,615.960	26.66	1928
IV.	Kassa	Abauj-Torna, Gömör és Kishont, Sáros, Szepes, Máramaros, Bereg, Ugocsa, Ung, Zemplén	39.120.00	1,769.467	27.01	1227
V.	Pozsony	Pozsony, Nyitra, Trencsén, Árva, Turóc, Liptó, Zólyom, Nógrád, Hont, Bars, Esztergom, Komárom	36.081.14	2,262.029	25.53	1600
VI.	Székesfehérvár	Fejér, Tolna, Sopron, Moson, Baranya, Vas, Somogy, Zala, Veszprém, Győr	40.510.43	2,604.761	26.20	1684
VII.	Brassó	Brassó, Háromszék, Szeben, Hunyad, Csik, Maros-Torda, Beszterce-Naszód	32.340.65	1,299.078	18.67	750
VIII.	Debrecen	Hajdu, Bihar, Békés, Arad, Szabolcs, Szatmár	30.481.29	2,462.320	25.06	2024
Összesen			275.00.34	16,175.589		

A horvát-szlavon csendőrparancsnokság felügyeleti területéhez tartoznak Belovár-Kőrös, Lika-Krbava, Modrus-Fiume, Pozsega, Szerém Varasd-Verőce és Zagreb vármegyék. Területi nagysága 42,533.31 □ klm., lakosainak száma 2,621.954; egy csendőrre esik átlag 33.91 □ klm. terület és 2091 lélekszám.

A táborig csendőrség a hadsereg vagy a hadsereg egyes részeinek mozgósításakor állíttatik fel s a hadrakelt sereg magasabb parancsnokságaihoz osztatik be. — Rendeltetése:

1. hadrakelt seregnél és a hadtápkörletben a táborig rendészeti szolgálat teljesítése;

2. a vezérkari tiszteknek a menetire, elszállásolásra és hírszerzésre vonatkozó ügyködésénél, valamint a szemrevételezéseknel való segédkezés;

3. különféle karhatalmi segédkezesek;

4. futár-, fontosabb kísérő- és küldönc-, valamint különös biztonsági szolgálatok ellátása.

A tábori csendőrök — mint örök — egyáltalában nem, egyéb közönséges biztonsági szolgálatra pedig csakis mint *vezető- és felügyelő* közegek alkalmazhatnak.

A tábori csendőrség személyzete csendőrtisztekből, gyalog- és lovas tábori csendőrökből áll.

A képzés már békében történik és pedig részint a csendőrségi legénységi iskolákban, részint külön gyalog és lovas tábori csendőrtanfolyamokban.

A tábori csendőrség feladata általában az, hogy a hadsereg körletében a közrend és biztonság fenntartásán önállóan működjék, valamint, hogy az erre különösen hivatott hatóságokat és közegeket támogassa. Hatásköre kiterjed a hadsereg állományához tartozó, vagy annak kíséretében levő valamennyi katonai és polgári személyre, ha csak ezekre nézve különös rendelkezések nem állanak fenn; továbbá a hadifoglyokra és katonai őrizet alatt álló tuszokra. A tábori csendőrségnek kötelessége a folytonos és mindenre kiterjedő megfigyelés, a lörvényellenes cselekmények elkövetésének megakadályozása, idejekorán való kiderítése, továbbá, hogy oly egyének ellen fellépjen, kik vétséget vagy bűntettet követnek el. Kötelessége azonban az ország lakosait a csapatok, katonai vagy egyéb, a hadsereghez tartozó személyek által metalán megkísérlendő fosztogatások, zsarolások s egyéb erőszakoskodások ellenében megoltalmazni.

A tábori csendőrszolgálatra vonatkozó részletes rendelkezések egyébként külön utasításban vannak tárgyalva.

A magyar királyi csendőrség szolgálati teendői.

A csendőrség számára kiadott Utasítások II. fejezete a csendőrség szolgálati teendőit négy főpontban ismerteti.

Az A) pont a szolgálati teendőket általában két módon jelöli meg, t. i. azok vagy rendesek, melyeket tehát minden hatósági felhívás vagy megkeresés nélkül tartozik teljesíteni, vagy olyanok, amelyek csakis hatósági felhívás vagy megkeresés folytán teljesítendők. Az előbbiek mint „rendes“, az utóbbiak mint „felszólított“ szolgálatok tartatnak nyilván az őrsökön vezetett „Szolgálati könyv“-ben. A felszólított szolgálatokhoz tartoznak azon segélyszolgálatok is, amikor ugyanis a tulajdonképeni hivatalos ténykedéssel a hatóság által kiküldött egyén van megbízva, aki mellett a csendőrijárőrök csak mintegy *karhatalmi szolgálatot teljesítenek.*

A B) pont a „rendes“ szolgálati teendőket sorolja fel, amelyeket minden szolgálatban álló vagy szolgálatilag fellépő csendőr minden adandó alkalmammal végezni tartozik. Ezek — kivonatilag — a következők:

a) minden büntetendő cselekményt (büntettet, vétséget, kihágást) közbelépés által — amennyiben lehetséges — meggátolni, véghezvitt bűncselekmények feől tudomást szerezni, azokat nyomozni, kideríteni s az illetékes hatóságnak feljelenteni; mindennemű bűncselekmény elkövetőit kipuhatolni, a törvények áthágóit figyelmeztetni, meginteni, megbüntetés végett feljelenteni, illetve a tetteseket és részeseket elővezetni, elfogni és az illetékes hatóságnak átadni;

b) a védőörvény és a honvédségről szóló törvényben, továbbá büntető határozatok tartalmazó egyéb törvényekben és szabályrendeletekben foglalt rendelkezéseket és tilalmakat illetőleg: az azokat áthágni készülöket vagy megkísérloket figyelmeztetni, az álhágásokat megakadályozni, a törvényellenes mulasztásban találtakat pedig feljelenteni; az a) pontban jelzett esetekben elővezetni, elfogni s az elővezetést vagy elfogást indokló tényvázzalattal az illetékes polgári vagy katonai hatóságnak átadni;

c) a közbiztonságot, rendet és csendet zavaró minden népcsoportosulást megakadályozni, szétoszlásra felhívni, szétoszlattni, a főcinkosokat, bujtogatókat kideríteni és a vétkesekkel szemben eljárni;

d) a személy- és vagyonbiztonságot megtámadás és erőszakoskodás ellen lehetőleg megvédeni;

e) tüzesetek, bárhol talált holttestek, az ember életét, testi épségét vagy a vagyont nagyobb mérvben sértett balesetek, elemi csapások vagy veszélyek felől tudomást szerezni, a tényállást kideríteni, a szükséghez képest eljárni, a tapasztaltak s a tebt intézkedés felől az illetékes hatóságnak jelentést tenni;

f) közutakon és tereken a közrendet és közbiztonságot veszélyeztető jellegű öltő csődülések alkalmával, továbbá tűzvész, árvíz és egyáltalában minden közveszély színhelyén a rendet fenntartani és helyreállítani;

g) a személy- és vagyonbiztonság érdekében és a szerencsétlenségeknek, megakadályozására fennálló szabályoknak megtartása felett őnködni;

h) minden házalásra felügyelni, nem engedélyezett házalást meg nem tűrni és az engedély nélkül, tilos módon vagy, tilos tárgyakkal házalóval szemben kötelességszerűen eljárni;

i) utasokat — amennyiben az a szolgálat hátránya nélkül tehető — kérésükre kétes biztonságu útvonalakon elkísérni;

j) katonaszökevényeket és magukat gyanus körülmények között kellően igazolni nem tudó katonákat elfogni s a közös hadseregbeli, illetőleg honvédparancsnokságnak átadni;

k) ujonc-szökevényeket elfogni és a közigazgatási hatósághoz elővezetni;

l) nyomozó levéllel üldözött, vagy oly egyéneket, kik ellen elfogatóparancs van kibocsájtvá, elfogni és az illetékes hatóságnak átadni, továbbá kőborlókat, kémeket, rendőri felügyelet alá helyezett és kiutasított személyeket, szabadon bocsájtott és feltételes szabadságot fegyenecet és kötött menellevéllel kiutasítottakat, kiknek felügyelésére a közigazgatási vagy rendőri hatóság a csendőrséget felhívta, figyelemmel kísérni s velük szemben az eredményhez képest eljárni;

m) erődítésekre, nyilvános közlekedési eszközökre és tárgyakra (vasutakra, távirda- és telefon-huzalokra, közutakra, csatornákra, vízszabályozási töltésekre és művekre, nyilvános kutakra, határjelekre stb.) éber figyelmet fordítani s az ezeken talált rongálásokat és károkat különösen a vasutak, gőzhajók és más közlekedési eszközök körül talált hiányokat az illetékes, intézkedésre hivatott hatóságnak bejelenteni;

n) közlekedési vonalaktól és utaktól gondoskodni a forgalmi összeköttetés zavartalanságáról s felügyelni arra, hogy mindenki alkalmazkodjék az út-, folyam- és vízrendészet szabályaihoz;

o) a községi éjjeli öröket s a hatóságilag szabályozott zárórák betartását ellenőrizni.

Az ország határán szolgálatot teljesítő csendőrség szolgálati teendői az ezen fejezetben felsoroltakon kívül a következők:

a) a határon átkelők figyelemmel kísérése, a határmentén felmerülő — államrendészeti szempontból fontosabb — mozzanatokról és eseményekről tájékozásszerzés s az észleleteknek illetékes hatósággal való közlése;

b) államellenes nyomtatványok becsempészésének megakadályozása és feljelentése;

c) idegen politikai ügynökök megfigyelése;

d) külföldiek bejelentésére és lakhatására vonatkozó szabályok végrehajtásának ellenőrzése;

e) kémkedés megakadályozása;

f) szomszéd állam lakói részéről személyek és tárgyak ellen jöhető erőszakos támadások megállításai;

g) kitiltott, rendőrileg kifogás alá eső vagy magukat igazolni nem tudó gyanús egyéneknek az állam területére való belépésben megakadályozása;

h) nyomozott stb. egyének elfogása;

i) toloncok kísérése;

j) fegyverek, lő- és hadiszerek ki- vagy bevitelének ellenőrzése;

k) hadköteles egyének kiszökésének megakadályozása;

l) kerítés (nőcsempészet vagy kereskedés) megállása;

m) vasúti és hajóállomásokon az államrendészeti és közbiztonsági teendők ellátása és a közegészségügyi szabályok betartásának ellenőrzése;

n) határszéli korcsmák, szállodák, vendéglők s egyéb nyilvános helyek ellenőrzése;

o) azokon a határvonalakon, hol útlevelkötelezettség áll fenn s ahol ez kifejezetten a csendőrségre bízott, az útlevelek vizsgálata s a bélyegtelen határátkelési igazolványok kiállításai;

p) útlevelszabályok áthágása, a tilos visszatérésre, a külföldiek bejelentésére, valamint lakhatására vonatkozó szabályok megszegése által elkövetett kihágások bejelentése;

r) a csempészet megakadályozása és az erre hivatott közegek támogatása; végül

s) a tiltott kivándorlás megakadályozása.

Ezen határszéli szolgálatot a csendőrség nem csak önállóan, hanem hatósági felhívásra is teljesíti. Hivatott ezenfelül önállóan eljárni a magasabb állami érdekeket érintő bűnügyekben is, az általa önállóan kezdeményezett nyomozásokat azonban lehetőleg rövid időn belül be kell fejeznie s jelentését arról megtennie.

A csendőrsparancsnokságok s az ezekre beosztott csendőrtisz-

tek és csendőrök hivatoltak ezen rendes szolgálati teendők teljesítésére és amennyiben a hatóságok részéről más szolgálattételre nem véletlenül igénybe, kötelesek a felügyeleti területüket (örskörletet) a szakaszparancsnokságok által összeállított s a kerületi parancsnokságok által jóváhagyott „örjáráti beosztás“ szerint örjáratonként portyázni. Ezen — ú. n. megelőző — szolgálat a csendőrség által az időjárásra tekintet nélkül — nappal és éjjel — teljesítetik.

A C) pont a „felhívás“ vagy „megkeresés“ folytán végzendő szolgálati teendőket ismerteti, mely teendők azonban csupán olyanok lehetnek, melyek a csendőrségi utasításokkal és a csendőrség szervezetszerű hivatásával ellentétben nem állanak. Ezeknek a felhívásoknak és megkereséseknek az őrsparancsnokságok eleget lenni tartoznak, ezek bírálataba bocsátkozni nem jogosultak, mivel tartalmukért a felhívó hatóság a felelős; felmerülő aggályait azonban — esetleg már a teljesítés előtt is — előjáró tiszti parancsnokságnak jelenteni tartoznak.

A m. kir. honvédségi „Szolgálati Szabályzat“ I. Rész 66. pontjának azon rendelkezése azonban, mely szerint az olyan katonai szolgálati parancs, mely nyilvánvalóan és világosan az esküvel fogadott kötelesség, az állam vagy a szolgálat érdeke ellen irányulna, vagy törvényben tiltott cselekményt követelne, nem teljesítendő, a polgári hatóságoktól érkezett „felhívások“ és „megkeresés“-ekkel szemben is hasonlóan érvényes.

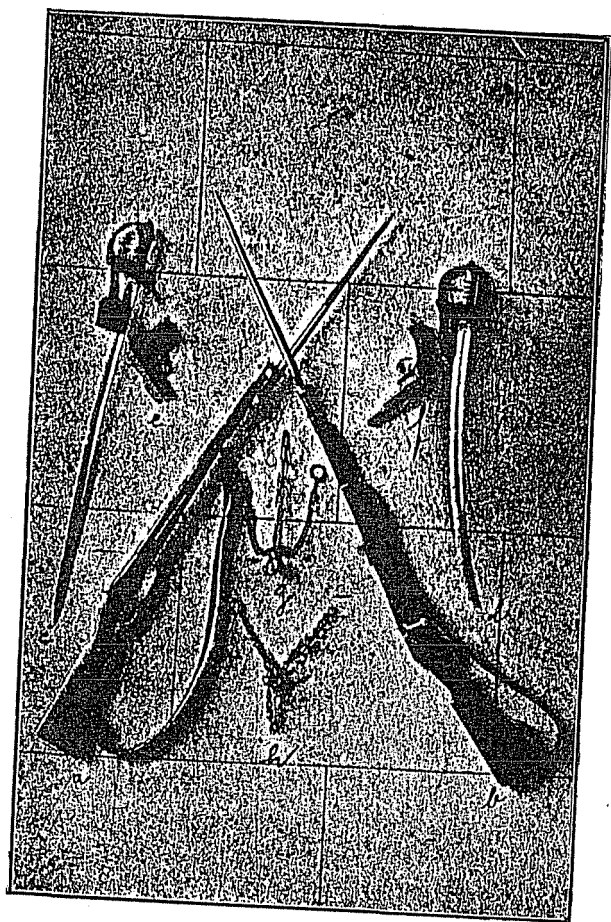
A csendőrség — minden olyan esetekben, midőn ellenszegüléstől lehet tartani — polgári tisztviselők mellett *karhatalmi segédletként* is igénybe vehető. Tevékenysége ilyen esetekben azonban csupán arra szorítkozik, hogy a hatóságot, vagy annak eljáró tagját rendelkezésének kivételében támogassa, személyét az erőszakoskodások ellen megvédje, magában a hivatalos eljárásban azonban cselekvőleg részt nem vesz.

A csendőrség — felhívásra vagy megkeresésre — foglyok, rabok, fegyencek vagy máskülönböző közveszélyes személyek őrkisérésére is köteles.

Foglyok ideiglenes őrzésére és bírósági főtárgyalásokhoz szolgálattételre, szükség esetében csak kivételesen és csupán rövid időtartamra alkalmazható és pedig foglyok ideiglenes őrzésére csak akkor, ha veszélyes bünteltesekről van szó.

Toloncszállítmánynak — és pedig csak nagyobb csoportnak — őrkisérését előjáró szakaszparancsnokságától nyert külön meghagyásra teljesíti.

A D) pont a csendőrség különleges eljárási és magatartási szabályait ismerteti, melyek egyszersmind magukban foglalják a csendőrség *jogait* is.

A csendőrség fegyverzete és felszerelése

Jellinek szds. felvétele

- a) Manlicher-karabély, b) Kropatschek-tárkarabély, c) lovas-csendőrkard, d) gyalog-csendőrkard, e) Frommer-pisztoly, f) Gasser-féle forgópisztoly, g) fűzőlánc, h) kézi-billincs

A szolgálatának teljesítése alatt a csendőr ugyanazon törvényes jogokkal van felruházva, melyekkel minden katonasör bir és a polgári és a katonai törvények minden hatósági személyre, polgári és katonai örökre kiterjedő különös oltalmában részesül. Szolgálati teljesítésekor jogosult mindennemü közszolgálatban álló közegeknek, különösen pedig a polgári és más örtesteknek és azok tagjainak, nemkülönben községi eljárásokraknak, katonai vagy honvédsparancsnokságokraknak támogatását igénybe venni.

Hogy szolgálatát kellő nyomatékkal és eredményesen teljesíthesse, jogában áll azon egyének irányában, kikkel szemben fellépni jogosult intést, figyelmeztetést, kikérdezést, házkutatást, személymotosztást, elővezetést, elfogást, megbilincselést, szükség esetében pedig lö- vagy szálfegyverét használni.

Bánkivel szemben, ha szolgálatilag köteleességszerűen fellép, „a törvény nevében“ szavakat használja, mely felhívásnak mindenki — legyen az polgári vagy katonai személy — utólagos panaszlási jogának fenntartása mellett, engedelmeskedni tartozik.

Intést és figyelmeztetést használ a szolgálatban álló vagy szolgálatilag fellépő csendőr minden olyan esetben, midőn a kívánt eredményt azzal elérheti.

Elővezetést és elfogást eljárásokrakról vett parancsra vagy hatósági felhívásra, vagy saját kezdeményezéséből eszközöl.*

Kikérdezésnek minden csendőri eljárásnál helye van. Annak eredményéről jegyzőkönyv nem vételik fel.

Házkutatás és személymotosztás hatósági felhívás vagy, önkezdeményezés alapján eszközöltetik.

A két legfontosabb joga a csendőrnek a *megbilincselés* és a *fegyverhasználat*.

Megbilincselést a járőr vagy az örparancsnokság elfogott egyén ellen csak a következő esetekben alkalmaz:

a) ha ellenállása máskép meg nem törhető, illetőleg rakoncátlan magaviselete máskép meg nem fékezhető;

b) ha a csendőr ellen erőszakos támadást intézett vagy, ilyennel veszélyesen fenyegetőzött;

c) ha szökéstől vagy a fogolynek mások általi kiszabadításától tartani lehet és ez máskép meg nem akadályozható, ami különösen akkor állhat elő, ha a fogoly éjnek idején vagy erdőn vagy oly területen kísérendő, ahol a szökés a terepviszonyok által könnyítve van vagy ahol közveszélyes egyének tartózkodnak;

* A saját kezdeményezés előfeltételeit a Szolgálati Utasítás II. része részletesen ismerteti.

d) ha lelkiállapota miatt saját magának vagy másnak biztonságára szükséges, hogy ártalmatlanná tétessék.

A *fegyverhasználati jog* által a törvény minden rendű és rangú állampolgára testi épségét, sőt életét is kiszolgáltatva az eljáró csendőrnek. E jog a csendőrség katonai szervezettségén nyugszik, melyre való tekintettel az ország törvényhozása — bár ezen jog adományozása ellen a törvényhozók részéről annak idején igen fontos és figyelemreméltó okok hoztak fel — a csendőrség által a fegyverüknek bizonyos — határozottan körülírt esetekben és biztosított feltételek között — való alkalmazását megengedte. Azon aggályok, amelyek a csendőrség szervezéséről szóló törvény megalkotásakor a fegyverhasználati jog megadása ellen érveül felhozattak, abban csúcsosodtak ki, hogy a lakosság testi épsége, sőt élete is olyan egyéneknek lenne kiszolgáltatva, kiknél hiányozni fog az ezen fontos és kiterjedt jog helyes alkalmazáshoz szükséges érzék és belátás. — A harmincnyelő éves eddigi tapasztalat azonban fényesen megdöntötte ezen aggodalmakat, mert a csendőrség teljeseen át van hatva ezen jog horderejétől és nagyfontosságától s annak alkalmazásánál mindenkor a legnagyobb és legteljesebb lelkiismeretességgel jár el. — Viszont elképzelhetetlen ezen jog nélkül azon nagyszerű eredmény, melyet a csendőrség — felállítása óta — elért.

Szükségtelennek látszik, mégis nyomatékkal hangsúlyozom e helyen azt a tényt, hogy törvényeink örködnék afelett, hogy az ország lakosságának testi épsége és élete ne legyen kitéve annak, hogy a csendőr fegyvere által *jogtalanul* sértessék s a legszigorúbb büntetéssel sújtatnak azon csendőrök, kik a fegyverüket vétkes gondatlanságból, rosszakaratúlag, akár tudatlanságból vagy a szabályok téves értelmezése folytán helytelenül és jogtalanul használják.

Ezen fegyverhasználati jog az eljáró csendőrré is súlyos teherként nehezedik, mert amennyire előírt esetekben nemcsak joga, de kötelessége annak gyakorlása, éppen úgy szigorúan büntetelük ezen kötelesség elmulasztása vagy annak jogtalan alkalmazása.

Éppen ezért a csendőr a legteljesebb higgadságát igyekszik a veszélyes pillanatokban is megőrizni, kényes helyzete állandóan óvatosságra és körültekintésre inti, hogy fegyverét csak akkor és csak olyan esetekben használja, amikor s amelyekben arra elkerülhetetlenül szükség van. De a csendőr ezen esetekben is fegyverét csak azután használhatja, amikor „a veszély elhárítására, az engedelmesség biztosítására, az ellenszegülés megtörésére, a megszőkés megakadályozására vagy az egyéb törvényes cél elérésére alkalmas és megengedett enyhébb eszköz rendelkezésre nem áll, illetve miután minden ily enyhébb eszköz alkalmazása eredmény nélkül maradt“.

A szolgálatot teljesítő csendőr fegyverének használatára mindenki ellen jogosítva van az alábbi esetekben:

1. aki a csendőrt erőszakosan megsérti, vagy őt támadással veszélyesen fenyegeti;

2. ha a tettenért gonoszlevő vagy alapos gyanúval terhelt egyén fel-fegyverkezve lévén, az előzetes felszólítás dacára magát önként meg nem adja vagy esetleg védelmi helyzetéből előjönni vonakodik;

3. aki figyelmeztető utasításainak őt szolgálata teljesítésében meggátlandó — tellegesen ellenszegül;

4. aki mint veszélyes gonoszlevő a csendőrség által elfogandó vagy elfogadás végett üldöztetik, elfogatik vagy őrizete alá adatik és bár erőszakos ellenállás nélkül, de megállításra célzó fenyegető rákiáltás dacára elful, ha visszatartóztatására más mód nem látszik;

5. aki háború vagy ostromállapot idején magát gyanússá teszi és a felhívásra kielégítő válasz nélkül elszalad.

Az országhatár mentén s annak közelében szolgálatot teljesítő csendőrség fegyverhasználati joga még az alábbi két pontban foglaltakkal terjesztetett ki:

1. ha valamely község határán kívül vezető mellékutakon kettőnél többen éjjel, nemkülönben ha árúkkal vagy más szállítmánnyal nappal is találtak és a járőrnek fegyverhasználat (lövéssel) fenyegetett kétszeri felhívására (reakciáltására) meg nem állnak, hanem egyenként vagy valamennyien megfutamodnak;

2. ha hajósok éjjel, vagy pedig ha fedett avagy megrakott vízijárművekkel nappal is találtak és fegyverhasználat (lövéssel) fenyegetett kétszeri felhívásra (reakciáltásra) meg nem állnak, illetve ebbeli szándékuakat kétségtelenül nem bizonyítják, hanem egyenként vagy valamennyien távozni (menekülni) igyekeznek.

A csendőrség — „a törvény nevében“ intézett fenyegető — felhívásának előbb magyar nyelven kell megfogalmazni, majd a vidéken divó nyelven s olyan hangosan, hogy azt az illetők tényleg meg is érthessék s az eljáró csendőrnek a fegyverhasználat előtt lehetőleg meg is kell győződnie arról, hogy a felhívást az illetők megértették.

A fegyverhasználat módja és terjedelme mindig alkalmazkodik a törvényes cél eléréséhez.

A magyar kir. csendőrség ruházata, fegyverzete és felszerelése. Elszállásolás. Élelmezés. Illetékek.

Ruházat. A csendőrség egyenruházatát és fegyverzetét a honvédelmi miniszternek — a belügyminiszterrel egyetértőleg — beendő javaslatára a király állapítja meg.

A kalonai rendfokozati jelvények — úgy a tisztek-, mint a legénységénél — teljesen egyezöek a hadseregével.

A csendőrségnél a következő ruházati cikkek vannak rendszeresítve:

Vadászkalap fekete nemezből, tollbokrétával, mely a kalap bal első részén egy címer-lap mögé alkalmaztatik s amely Magyarország egyesített címeréből áll a magyar szent koronával, a pajzs alatt pedig „Királyért és Hazáért” felirattal.

Sapka fekete posztóból, tiszteknél arany, legénységénél arany-sárga selyem domború zsinórzattal, azonkívül az utóbbiaknál a sapkavarrások mentén buzérvörös szegélyezéssel.

Dolmány acélzöld posztóból, nyakon s az ujjak alsó részein a csendőrtisztek, altisztek s legénységénél buzérvörös, a számvivőtisztek és altiszteknél világoskék posztóból, a tiszteknél domború arany, a legénységénél pedig ugyanilyen meggypiros zsinórdiszítéssel. A dolmány szegélyezése buzérvörös, illetve számvivőknél világoskék. Gombok rajta sárgászínűek és domborúak.

Köpeny és ujjas vállgallér kékszürke posztóból.

Zubbony acélzöld posztóból, buzérvörös (számvivőknél világoskék) hajtókával ellátva.

Nadrág kékszürke posztóból, oldalt buzérvörös szegélyezéssel.

Lovagló-nadrág kékszürke posztóból.

Hosszu és rövid száru téli, illetve nyári *csizma*.

Ő Felsége 1916. évi február hó 8-án kelt legfelsőbb elhatározásával megengedte, hogy a m. kir. és m. kir. horvát-szlavon csendőrség egyénei számára egy, a honvédgyalogság táborigényruhájához színre hasonló táborigényruha (sapka, zubbony, nadrág, köpeny, vállgallér) továbbá a csendőrtisztek és tisztviselők részére, valamint a lovascsendőrök részére egy, a valamennyi tiszt és tisztviselő számára rendszeresített szörmés-kabáthoz hasonló domború dolmány-gombokkal ellátott szörmés-kabát ideiglenesen rendszeresíttessék.

A legénység ruházati cikkei feltünom anyagból készíttelnek s az ügynevezett tömegátalányból állttatnak elő. Saját költtségükön magánruhadarabokat is szerezhelnek be.

Fegyverzet. A magyar királyi csendőrség fegyverei, melyek az államkincstár általl szereztelnek be:

a 95. minálju csendőrségi ismétllőkarabély a szurornyal,

a Frommer-féle ismétllő-pisztoly,

a gyalogtisztikard,

a gyalogcsendőrkarard,

a lovascsendőrkarard.

A gyalogcsendőr, a szuronyos ismétllő-karabélyal és a gyalogcsendőrkararddal, a lovascsendőr az ismétllő-karabélyal, a Frommer-féle ismétllőpisztolyal és a lovascsendőrkararddal, a járásörmester a szuronyos ismétllő-karabélyal, a Frommer-féle ismétllőpisztolyal és a gyalogtisztikarddal, törzsörmester pedig gyalogtisztikarddal van felfegyverkezve.

Felszerelés egyezik a hadsenegével, de csak a fegyverzettel összeüggő cikkeket állttelleg.

Lőszerelvény szintén ugyanaz, mint a hadseregé. A lópokróc barna gyapjuból készüll.

A legénység mindegyike járörtáskával van ellátva, melyben a *kézibilincset* s a *füzölláncot*, továbbá a járörszolgalatához szükséges jegyzőkönyvecskét, úrlapokat stb. viszi magával.

A járörvezelő csendőrök részére aranyozott sánga fémből készüll sötétvörös mezőben arany koronával ellátott *járörvezelői jelvény* van rendszeresítve. A jobb mellen viseltetik.

Ügy a gyalogos, mint a lovascsendőrlegénység szolgalatban jelsíp-pal ellátott sötétzöld színű *jelsípszinórt* visel, mely a köpeny, dolmány vagy zubbony bal vállszalaggombjára lesz beakaszttva, a jelsíp pedig a köpeny, zubbony vagy a dolmány elől levő harmadik gombjánál beillesztve.

Elszállásolás. A legénység állllandó beszállásolásakor a belügyminiszter által bérelt, vagy az államkincstár tulajdonát képező épületekben mindenütt és mindenkor tisztességes, szolgalati hivatásának megfelelő teljesen illetékszerű berendezéssel ellátott laktanyában van elhelyezve.

Ételmezés. Az örsökön (különítményeken, pótlókeretnél) közzgazdálkodás vezetttetik, melynek alapját

a) a tagok általl befizetendő alapllőke;

b) a közétkezési napibetét;

c) a drágasági póllék;

d) fentartási póllék;

e) kórházban levő és

- f) fegyelmi fenyítések alatt állók eszközmaradványai;
- g) gazdasági átalányból a közgazdálkodás javára átutalt összegek;
- h) a közélkezésben résztvevő idegen személyektől bevételezett élkezési és átvonulási szálláspénz, végül
- i) az őr által termelt élelmicikkek, a tartott vagy felnevelt hasznos házi állatok és azok termékei, esetleg az ezeknek értékesítéséből befolyt pénzüsszegek képezik.

A tanosztályoknál (próbacsendőr- és alliszti iskolánál) a közgazdálkodás alapját csakis a napi betét képezi.

Az elkéánt rendelkezésre álló összeg és a gazdálkodás folytán szerzett vagyon a résztvevők tulajdona.

A nőtlen csendőrnek vagy allisztnak külön gazdálkodást vezetnie nem szabad. Rangosztályba nem sorolt nőtlen havidiájaknak — kivéve az őrparancsnokokat — a közgazdálkodásban és a közélkezésben való részvétel meg van engedve, de nem kötelező.

A közgazdálkodás vezetése feltételül megkívánja, hogy a háztartásban szükséges élelmicikkek és egyéb kellékeknek a viszonyokhoz képest nagyobb mennyiségben leendő beszerezhetésére megfelelő pénz-alap álljon rendelkezésre. Erre szolgál a résztvevő tagok által befizetett alaplőke, melynek legkisebb összege 120 korona, legnagyobb összege pedig 200 korona. Az előbbinek mindig meg kell lennie, miért is a közgazdálkodás vagyona bizonyos meghatározott időben és módon becslés alá vonatlik s ha a fejenkénti alaplőkét meghaladja, a fölösleg — a résztvevő tagok többsége kívánságára — kifizeltetik.

A napi betét nagyságát az őr anyagi helyzetének és az őrállomás drágasági és megélhetési viszonyainak figyelembe vétele mellett a közgazdálkodásban résztvevő legénység, tanosztályoknál a parancsnokság állapítja meg, az őrök részéről pedig jóváhagyása a szárnyparancsnokság által eszközöltetik.

A közgazdálkodás vezetésére egy bizottság van hivatva, mely áll:

- a) az őrökön annak parancsnokából és egy a közgazdálkodásban részes csendőrből (mint vezetőből), kit bajlársai választanak;
- b) a póllőkeretnél két a közgazdálkodásban részes allisztből;
- c) a tanosztályoknál a parancsnok által kijelölt oktató-allisztből és egy alliszti tanoncból s ha alliszti iskola nincs, egy csendőr vagy értelmesebb próbacsendőrből.

A közgazdálkodásnak helyes és eredményes vezetéséért a parancsnok felelős.

A közgazdálkodás a saját vagyonából főzött tart, melynek felfogadása és elbocsájtása azonban a szárnyparancsnok hatáskörébe tartozik.

Minden őrnek van lehetőleg kertje, vagy bérelt földje, melynek

célszerű kihasználása lényegesen könnyíti a megélhetést. Hasznos házi-állatok és majorság tenyésztése korlátozás alá nem esik.

Nős altisztek és csendőrök tetszés szerint élelmezik magukat.

Illetékek. A csendőrtisztek és tisztviselők *havidija* a magyar királyi honvédtisztek, illetve honvédtisztviselők havidijával egyenlő.

A tisztek *csendőrségi pótdija* a csendőrségnél eltöltött szolgálati évekhez képest a következő:

Nevezetesen	Évenként	Havonként
	koronákban	
5 éven alul	540	45
5 éven felül	660	55
10 éven felül	900	75
15 éven felül	1260	105
20 éven felül	1500	125
25 éven felül	1740	145
30 éven felül	1980	165

A csendőrségi pótdij a havidij mellékjárulékát képezi s a nyugdíjba betudalík.

A *corpótdij* a IX. rangosztályban levők részére a honvédségnél érvényben levő szabályok alapján folyósítatik. Alacsonyabb fokozata évi 400 korona, a magasabb fokozata 800 korona.

A *szolgálati corpótdij* (évi 120 és 240 korona) a rangosztályba nem sorolt havidijasok részére illetékes az ezen rendfokozatban betöltött 3, illetve 6 évi tényleges szolgálat után.

Szállás-illeték az összes csendőrségi egyéneknél teljesen egyezik a m. kir. honvédségnél érvényben álló hasonló illetékekkel.

Egyenruházati járulékra a hadnaggyá előléptetett zászlósoknak (hadapródoknak) s a hadnagy-számvivőkké előléptetett számvivőtiszthelyetteseknek van igényük. Előbbieknek 300 korona, utóbbiaknak 148 korona illetékes egyszersmindenkorra.

Ruházati átalány. Számvivő-tiszthelyetteseknek, járás- és törzsonnustereknek ruházat és felszerelés első beszerzésére egyszersmindenkorra 280 korona jár, annak utánpótlása- és jókarban tartására pedig a gyalogosok évi 180 korona, a lovasok pedig évi 192 korona ruházati átalányt kapnak. Irodaszolgák évi 100 korona ruházati átalányban részesülnek.

Tanpótdij. Az országos iskolához rendszeresített törzstisztek havi 100 korona, oktatótisztek havi 50 korona, segédoktató altisztek napi 40 fillér tanpótdíjat élveznek. A rendszeresített helyeken levő irodai altisztek (törzsőrmesterek) ennek megfelelő kiszabatu *irodai pótdíjban*.

Utazási pótdij, csendőrtisztek- és tisztviselőknek áthelyezési és ügyködési utazásuk, nemkülönben állomáshelyeik belterületén kívül

való ideiglenes vezényeltetésük alkalmával jár. Mérve a VI. rangosztályba tartozóknál napi 12 korona, a VII.-nél napi 10 korona, a VIII.-nél napi 9 korona, a IX.-nél napi 6 korona, a X. és XI.-nél napi 5 korona, törzsörmestereknél napi 2 korona 40 fillér, irodaszolgáknál napi 1 korona.

Napidíj csak a belügyminiszter különös engedélye alapján számítható fel. Különös engedély nélkül csak akkor illetékes tisztek, tisztviselők, számvivő-tiszthelyettesek, járás- és törzsörmesterek részére, ha állomáshelyükhöz kívül polgári fenyítőbiróság előtt mint tanuknak kell megjelenniük, vagy olyan esetekben is, mikor kerületek vagy szárnyak székhelyén szolgáltilag tartózkodnak ügyködés céljából. Mérve a VI. rangosztályba tartozóknál 16 korona, a VII.-nél 13 korona, a VIII.-nél 10 korona, a IX.-nél 8 korona, a X.-nél 7 korona, a XI.-nél 6 korona, a XII.-nél 4 korona és a rangosztályba nem soroltaknál 3 korona.

Áthelyezési költségek rendszerint a kincstár által térítetnek meg. A rangosztályba sorolt havidíjasok részére az illetékszerű utazási költségeken kívül bütorkárpótlás címen nőtlen vagy családnélküli özvegynek az élvezeti rendfokozatszerű havidíj 1 havi, 1—2 családtaggal bírónő vagy családos özvegynek 2 havi, kétlőnél több családtaggal bírórészére pedig 3 havi összege.

Zsold. A zsold azon alapilletékek, mely minden csendőr (zászlós, őrmester, őrsvezető, csendőr és próbacsendőr) részére a valóságos rendfokozat szerint megállapított mérvben jár s amely rendfokozat szerinti pénzilletéket képez. — Mérve:

Zászlós és őrmester részére évi	1400 korona,
őrsvezető részére évi	1200 korona,
csendőr részére évi	1000 korona és
próbacsendőr részére évi	900 korona.

Az *első tömegbetét* általánýösszeget képez, mely az öltözeti és felszerelési szabályzatban előírt összes ruházati cikkek első beszerzésére szolgál. Mérve a gyalog próbacsendőrnél 270 korona, lovas próbacsendőrnél 300 korona. A csendőrkerületi parancsnokságok által a csendőrségi javadalmasítás terhére számítatik fel, átruháztatik a tömegalapra s az illető tömeg könyvébe mint első bevételi léte bejegyeztetik.

A *tömegátalányt* a csendőr ruházati cikkeinek fenntartására és utánpótlására kapja. Gyalogcsendőr részére évi 176 koronából és lovascsendőr részére 186 korona 80 fillérből áll.

Az *első tömegbetét* és az évi tömegátalány képezi tulajdonképeni alapját a legénység ruházati és egyes felszerelési cikkeivel való ellátásának.

Minden csendőr tömegrészlete feltételes tulajdonát képezi s ha a testületben legalább 5 évet megszakítás nélkül szolgál s önhibáján

kívül jut fogyatékbá, neki a tömeg követelése, továbbá ruházatának becsértéke és esetleg külön járandóságai, a kincsár javára netalán fennálló tartozása levonásával kifizettetik.

„Szolgálati pótdíj. A legénység azon szolgálati időhöz képest, melyet a csendőrségnél megszakítás nélkül eltölt, szolgálati pótdíjban részesül, és pedig:

a) betöltött	3	szolgálati év után évi	100	korona,
„	4	„ „ „	200	„
„	8	„ „ „	300	„
„	12	„ „ „	400	„
„	16	„ „ „	500	korona, mely a nyugdíjba betudatlik.

Zászlós, számvivő-tiszthelyetteseknek és hadapródnak havi 50 koronából álló szolgálati pótdíj jár.

Lovaglási jutalomdíj azon lovascsendőrnek jár, aki szolgálati lovát 3 éven át megszakítás nélkül lovagolja s jó és teljesen szolgálatképes állapotban bemutatja, 3 darab 10 koronás, ugyanazon ló után minden további évben pedig 2 darab 10 koronás arany jutalomban részesül.

A vitézségi érem-pótdíj:

az arany vitézségi éremmel havi 30 korona,

az I. osztályu vitézségi éremmel havi 15 korona,

a II. osztályu ezüst vitézségi éremmel havi 7 korona 50 fillér.

Pótlóidomítási jutalomdíjban a pótlókeretnél és pótlóidomító osztálynál beosztott csendőr részesül. Merve napi 1 korona.

Drágasági pótlék az őrsök részéről szolgálati úton kérelmezhető mindenkor, ha rendkívüli drágasági viszonyok valamely őrs élelmezését szokatlanul költségessé teszik. A drágasági pótlék az őrs minden rendszeresített egyéne után eső napi illetéket képez, melynek nagysága különböző. A belügyminiszter engedélyezi.

Jutalomdíj törvénytörök elfogásáért. Törvénytörök kinyomozása és elfogása körül és egyáltalában a közbiztonsági szolgálat terén kifejtett kiváló tevékenységért a legénység megfelelő pénzjutalomban részesíthető. A ténykedést részletesen felölelő előterjesztés a honvédelmi miniszter útján a belügyminiszterhez tétetik meg, mely utóbbi intézkedik a jutalomdíj kifizetése iránt.

Illetékek ideiglenes vezényeltetés alkalmával. A legénységnek ideiglenes vezényeltések alkalmával, ha a csendőrlaktanyába el nem helyezhető, vezényeltetése helyén az átvonulási szállásra is igénye van. Egyéb illetékei változatlanul megmaradnak. A női legénység családjának napi 1 koronából álló élelmezési járandóságra van igénye.

Azon állisztetteknek, kik valamely külállomásról irodai szolgálatra, valamint szakaszparancsnokság ideiglenes vezetése céljából vezényel-

lépés távolságból hordandó, vízfordási általányt élveznek, melynek összegét a belügyminiszter határozza meg.

Épen úgy a belügyminiszter határozza meg azon örsök részére az élelmiszerszállítási általányt, melyek állomáshelyén a szükséges marhahús, valamint a még megkívánható élelmiszerek be nem vásárolhatók.

Vannak végül olyan illetékek is, melyek más miniszteri tárcák terhére előlegezletnek a csendőrségi javadalmazásból vagy az illető tárcából közvetlenül szolgáltatnak ki. Ezek név szerint a következők:

1. Csendőrségi jelvénytárcáj és jutalmazási alapok.
2. Karhatalmi segédletti költségek.
3. Rabkiszéreti költségek.
4. Tanúdíjak.
5. Kíséretidíjak.
6. Jutalomdíj hiúszegekre való kísérletnek feljelentéséért katonák és honvédek után.
7. Jutalomdíj életmentésért.
8. A jövedéki áthágások feljelentéséért a bíróságoktól járó jutalmak, végül
9. Csempészett tárgyak utáni díjak.

telnek, a vezényeltetés tartama alatt napi 1 korona 20 fillér vezénylési pótdíjra van igényük.

A vezénylési pótdíj mindennemű olyan külszolgálat után, melyet az altiszt vagy csendőr 12 órán túl terjedőleg állomáshelyéről távol teljesít és pedig:

Zászlós, járásörrmester, örmester és őrsvezető részére 1 korona 20 fillér, csendőr és próbacsendőr részére pedig 1 korona 12 óránként.

Áthelyezett legénység illetékei nem szenvednek változást. Nőtlen legénység 50 kilogramm kézi podgyaszt a kincstár terhére vihet magával. Nős legénység a családja után 500 kilogramm mállha szállítást eszközölheti a csendőrségi javadalmazás terhére a családtagjai után illetékes személyi vasúti viteldíjakon felül.

Határszéli pótdíj. A határszéli nyári őrsre vezényelt legénység napi 40 fillér pótdíjat élvez.

Belegyek illetékei. A megbetegedett nőtlen legénység rendszerint katonai kórházakban ápoltatik. Tisztek (tisztviselők) és rangosztályba nem sorolt havidíjasok szintén igényt tarthatnak katonai kórházakba való felvételre.

A kórházban ellátásért oda felvett egyén részéről a honvéd havidíjasokra nézve megállapított napi ápolási díj fizetendő. A legénység után felmerülő étellemezési, ápolási és szállítási költségek a beteg legénység zsoldjából fedeztetnek.

A kórházon kívül (laktanyában vagy magánlakáson) gyógykezelt nős vagy nőtlen beteg legénység gyógykezelési költségeit a csendőrségi javadalmazás viseli, melynek ellenében azonban a beteg zsoldjából ápolási díj fejében 1 korona 16 fillér megtérítendő.

Fenntartási költség oly őrsöknek illetékes, ahol a nőtlenek létszáma 3 főre vagy azon alul leszáll. Mindaddig illetékes, míg az állomány négy főre ki nem egészül. A napi 1 koronából álló pótdíj az őrs közzgazdálkodása javára vételezhetik be.

Utópénz. Az erkölcsi fogyatkozás és önhibáján kívül testi alkalmatlanság vagy szellemi képesség hiánya miatt próbaszolgálat alól elbocsátott legénységnek az illetéke szárnyállomásról előbbi jelentkezési helyéig kilométerenként 02 fillérből álló utópénzre van igénye.

A fent elősorolt személyi illetékeken kívül az irodák, raktárak, könyvnyomdák, fogdák, istállók, világítása, fűtése, tisztogatása stb.-re külön állományok vannak, épen úgy a legénységi ágynemű tisztántartására, a szálmazsákok töltésére, valamint a pótlóidomító altisztek és csendőrök részére ruhakoptatási s a nehezebb terepen szolgálatot teljesítők részére csizmakoptatási általány címen.

Azon őrsök, melyek laktanyájában ivásra alkalmas jó ivóvizet tartalmazó kút nincsen s a háztartáshoz szükséges víz legalább 500

lépés távolságból hordandó, vízfordási átalányt élveznek, melynek összegét a belügyminiszter határozza meg.

Epen úgy a belügyminiszter határozza meg azon őrsök részére az élelmiszerszállítási átalányt, melyek állomáshelyén a szükséges marhalhús, valamint a még megkívánható élelmiszerek be nem vásárolhatók.

Vannak végül olyan illetékek is, melyek más miniszteri tárcák terhére előlegezletnek a csendőrségi javadalmazásból vagy az illető tárcából közvetlenül szolgáltatnak ki. Ezek név szerint a következők:

1. Csendőrségi jelvénytörődíj és jutalmazási alapok.
2. Karhatalmi segédletti költségek.
3. Rabkiséreti költségek.
4. Tanúdíjak.
5. Kíséretidíjak.
6. Jutalomdíj hitszegésre való kísérletnek feljelentéséért katonák és honvédek után.
7. Jutalomdíj életmentésért.
8. A jövedéki áthágások feljelentéséért a bíróságoktól járó jutalmak, végül
9. Csempészett tárgyak utáni díjak.

A világháború negyedik évében határoztam el magam ezen munka megírására.

Azokban a válságos, nyomasztó és nehéz időkben, amidőn állami szervezetünk minden egyes intézményének munka- és teherbírása erős próbára tételezt s amidőn az adva volt rendkívüli viszonyok jelentékenyen nehezítették ezen szervek eredményes munkásságát, fokozott büszkeséggel tapasztaltam azt az általános elismerést, mellyel úgy a hivatalos körök, mint magánosok a csendőrség áldozatteljes szolgálatainak adóztak.

Hivatalos iratokban és sajtóközleményekben hivatali és magán-egyének részéről lépten-nyomon megnyilvánult az az általános vélemény, hogy a testület — amint fényesen állotta meg helyét a békeviszonyok között, — a háborús viszonyok között eléje tornyosult hatalmas feladatok példátlanul eredményes teljesítésében önmagát múlta felül.

Mély komolysággal, nemes törekvéssel állott rendelkezésére a kormánynak s a hadvezetőségnek, eredményekben gazdag tevékenységet fejtve ki, olyant, amelyre e hazának minden polgára büszke lehet.

Talán sohasem háruult nehezebb feladat a csendőrségre, mint épen a háború alatt, mikor az általános személy- és vagyónbiztonság fenntartása és megóvása mellett meg kellett küzdenie a történelmi nagy idők által felvetett új köteleességek egész halmazával, melyek gigászi arányai mellett nem roppant össze, még csak meg sem ingott, hanem szilárdan állott mindenkor a köz szolgálatára.

Ezek a tények indítottak arra, hogy általános ismertetéssel szölgálgak a csendőrség intézményéről, melynek egész különleges szervezele a nagyközönség előtt úgyszólván teljesen ismeretlen, ami legfőképen a csendőrség zajtalan munkásságában bírja magyarázatát.

Már az 1870—80-as évek közbiztonságának siralmas vergődése tág teret nyitott a fiatal intézményben levő hatalmas erőforrásoknak. Egész vitalítását lekötötte a bűnöző elemekkel folytatott mindennapi keserves, testet- és lelketörő küzdelem.

Nem a szerencse vagy a véletlen különös szeszélye segítette a csendőrséget abba a helyzetbe, hogy az ország siralmas közbiztonsági

állapotát pár év alatt normális keretek közé juttatta, hanem a lörhetetlen akaratú, az elhivatás komoly szeretele, a katonai erények gazdagsága, a legönfeláldozóbb buzgalom és a mély köteleességérzet.

Fennállásának harmincnyolcadik évében visszapillantva a zajtalan munkálkodásban eltelt évtizedek eredményére, annak legmegkapóbb képét azok a statisztikai adatok adják, melyek a 8. melléklet számaiban találhatók fel. Pedig azok csak egyharmadát mutatják azon munkának, melynek végzésére a csendőrség a rendkeltetésénél fogva hivatott.

Önmagát igazolja a testület, melynek képzettsége, készsége, lelkesedése, a trón s a haza iránti szeretele, áldozatkészsége és energiagazdagsága közismert s amely — mint fontos tényezője állami életünknek — nélkülözhetetlenné tette magát.

Fennállása alatt képes volt olyan kereteket teremteni a maga számára, melyekben szolgálalát a halladó élet követelményeivel mindenkor összhangba hozhatta, életképességét beigazolta, főként pedig azt, hogy léte állami életünk biztonságával a legszorosabb összefüggésben áll s hogy az intézmény várható és kívánatos megnövekedése és megnövekvő ereje állami és társadalmi életünk szilárdságát, megizmosodását, nyugodt mederben való biztos haladását mindenkor elősegíteni fogja és hivatott arra is, hogy mindannyiunk békés munkálkodását, hazánk felvirágoztatása körül mindnyájunk nemes törekvését beláthatatlan időkig a legjobban biztosítsa.

Az intézmény hű tudott maradni tradícióihoz. Híven ápolja ma is hivatásának nemes hagyományait és hű azon eszmékhez, amelyek áthatották azok agyát és lelkét, kik ezen intézmény megszervezését annak idején keresztülvitték.

Kedvezőtlen viszonyok között, nagy ellenszenvvel állva szemben, vette át szolgálalát s ma benne él a magyar nép szeretetében, amely büszke az ő kakastollas vilkézére. Különösen pedig a háború szolgálaltta rendkívüli viszonyok között tanulta meg igazán szeretni és becsülni ezt az intézményt s annak embereit.

Minden téren és minden tekintetben hatalmas támogatói és segítő társai voltak a harcban álló csapatoknak, melyek legfőbb vezetői — kivétel nélkül — teljes elismeréssel és méltánylással adóztak ezen — a saját szavaikkal élve — „élite“ katonacsapat értékes szolgálalainak, melyekkel olyan nagy mértékben járult a harcok sikereihez, melyek ellérésében jelentékeny része van s amelyek örök dicsőséget szereztek és biztosítottak a számára.

A háboru tüzfénye azonban nemcsak visszafelé világít, de bizonyos erkölcsi igazságokra is reá mutat, melyekben biztató jóslás, útmutatás van.

Az emberiség új jövődjét kétségtelenül nem a brutális, nyers, lelketlen tömegelő fogja szolgálni, hanem az emberekben rejlő isteni szikra, az értelem, a lelki fölény, amely el fogja dönteni azt is, hogy ki legyen a föld ura. — Bizonyos, hogy az életrevalóbb, műveltebb, az értelmesebb faj és nem jut uralomra, amit a történelem tapasztalatai is igazolnak. — Ez fogja szolgálni és biztosítani a békét, a haladást, a kulturát s az emberiségnek erkölcsében és eszméiben való megújulását.

A magyar nemzetre nagy feladatok várnak, kell, hogy történelmi hivatását dicsőséges múltjához méltóan töltse be, ha már az a dicsőség ért bennünket, hogy „a földtekének olyan pontjára rendelt az isteni gondviselés, ahol védelmére szolgálunk az egész emberiség nagy kincseinek, ahol útjában állunk romboló hatalmak nagyravágyó törekvéseinek, ahol tehát fokozott veszélyekkel kell szembe tekintenünk, fokozott harci kedvvel készen állnunk, ha meg akarjuk védeni nemzeti egységünket, ha biztosítani akarjuk nemzeti függetlenségünket“*.

Ezt a maroknyi népet tehát erősíteni kell és segíteni abban, hogy az eléje tornyosuló nehézségeket leküzdje, erejét megtartsa, önbizalmát megőrizze.

Ebben a tekintetben is gyönyörű feladat vár a magyar királyi csendőrségre, e téren is meg van és meg lesz a csendőrségnek a maga nemzeti missziója, melynek teljesítésében — szent a meggyőződés — nem bankádó, egyesült és lelkesült erővel fog hazánk és állampolgárai javára közreműködni.

Épen ezért, mert fennállása óta méltó maradt önmagához és méltó a nagy időkhez, bizva reményem, hogy amint a háboruban nemes munkával, úgy a béke derűs világában is a kor szellemét mindig megérténi tudó lendülettel fog előre haladni nemes hivatásában.

---

* Gróf Tisza István.

T A R T A L O M.

	Oldal
Előszó	3
Honvédelmi és belügyminiszterek emléksorai a csendőrségről	5
Bevezetés	11
A csendőrség szerepe és hivatala állami és társadalmi életünkben	13
A csendőrségek eredete. A magyar királyi csendőrség szervezési idejét megelőző évtizedek csendőrségének és rendőri szerveinek vázlatos ismertetése (1849—1881)	17
A magyar királyi csendőrség felállításának körülményei. A magyar királyi csendőrségre vonatkozó törvények és a csendőrségi egyénekre vonatkozó általános szabályok	30
1881. évi III. t.-c. a közbiztonsági szolgálat szervezéséről	30
1881. évi II. t.-c. a csendőrségi legénység állományának kiegészítéséről	34
1882. évi X. t.-c. a magyar királyi csendőrség által a törvényhatósági joggal felruházott városok kül- és belterületén való teljesítendőkről	37
1893. évi XXXVI. t.-c. a csendőrtiszti állomány kiegészítéséről	38
1903. évi VII. t.-c. három új csendőrkerület felállításáról	38
Csendőrség állományából való kilépés és elbocsájtás	39
A magyar királyi csendőrség fejlődésének története 1881—1918-ig	41
A magyar kir. csendőrség alárendeltsége, szervei tagozása és beosztása. Központi vezetés. Tiszti és altiszti parancsnokságok. A csendőrség előjáró parancsnokságai és parancsnokai részére való különös szabályok	106
A magyar királyi csendőrség mellérendeltsége és viszonya a polgári és katonai hatóságokhoz. Rendeltetése, állása, szolgálati hatásköre és felügyeleti területe.	
A tábori csendőrség rendeltetése és szolgálata	118
A magyar királyi csendőrség szolgálati teendői	125
A magyar királyi csendőrség ruházata, fegyverzete és felszerelése. Elszállásolás.	
Élelmezés. Illetékek	132
Befejezés	140

Borosjenői Tisza Kálmán.
 Keresztesi Szende Béla.
 Murai és köröstarcsai Török Ferenc tábor-
 szern., a m. kir. csendőrség első felügyelője
 Törzstiszt és főtiszt díszöltözetben.
 Csendőrtiszt tábori öltözetben.
 Csendőrtiszt szolgálati öltözetben.
 Számtanácsos és számvivőtiszt díszöltözet-
 ben.
 Gyalog és lovas csendőr díszöltözetben.
 Gyalog és lovas csendőr téli szolgálati öl-
 tőzetben.
 Gyalog és lovas csendőr nyári szolgálati
 öltözetben.

Gyalog és lovas csendőr tábori szolgálati
 öltözetben.
 Lovas csendőrrjárőr.
 Budapesti kincstári csendőrlaktanya.
 Brassói kincstári csendőrlaktanya.
 Szegedi kincstári csendőrlaktanya.
 Csendőrőrlaktanya Nagyszalontán.
 Szakaszkihallgatás.
 Csendőrrjárőr eligazítása.
 Csendőrlegénységi szoba.
 Székesfehérvári bűnügyi muzeum.
 Csendőrőrsiroda.
 Lovas csendőr nyári szolgálati öltözetben.
 A csendőrség fegyverzete és felszerelése.

Mellékletek.

1. A csendőrkerületek területi beosztása a tiszti parancsnokságok székhelyének feltűn-
 tetésével 1883. évben.
2. A csendőrkerületek területi beosztása a tiszti parancsnokságok székhelyének feltűn-
 tetésével 1918. évben.
3. Átnézet a magyar királyi csendőrség rendszeresített állományáról a belügyi tárcánál
 1881—1915.
4. Kimutatás a magyar királyi csendőrség rendszeresített állományáról az 1918/19.
 állami költségvetési évben.
5. Kimutatás a csendőrségi felügyelők, csendőrségi felügyelő helyettesek, osztályvezetők
 és kerületi parancsnokokról.
6. Kimutatás a magyar kir. csendőrlegénység 1918. évben rendszeresített illetményeiről.
7. Nyugdíj táblázatok.
8. Tevékenységi kimutatás a magyar királyi csendőrkerületekben az 1892., 1903., 1913-
 és 1917. évben teljesített közbiztonsági szolgálatokról.

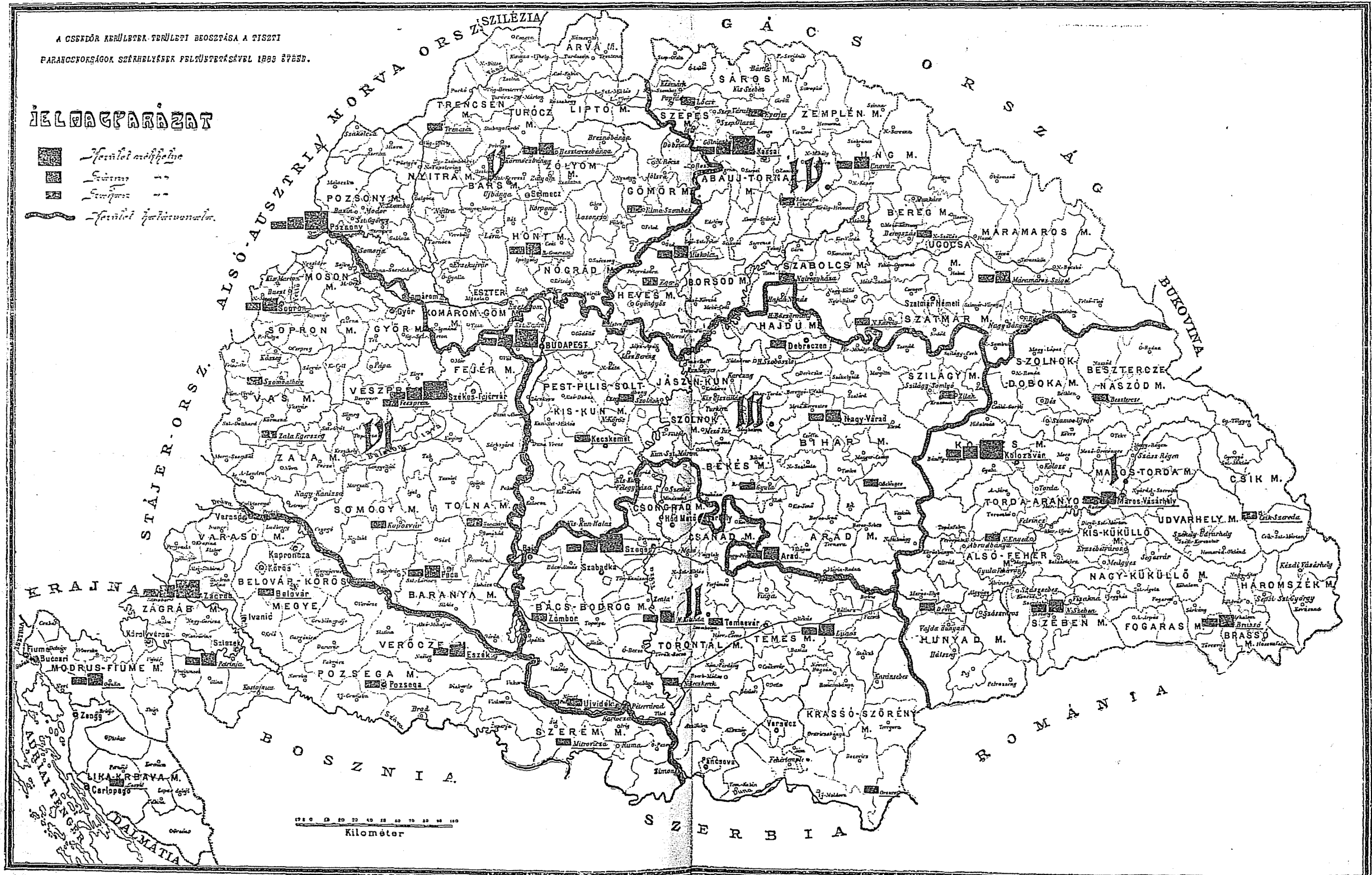

A CSÉFŐR KERÜLETÉK TERÜLETI BEOSZTÁSA A TISZTI

PARANCSOKSÁGOK SZÁRHELYÉNEK FELÜTTERÉSÁVEL 1893 ÉVBEN.

TELJES PÁRÁZAT

- Földművelésügyi terület
- Földművelésügyi terület
- Földművelésügyi terület
- Földművelésügyi terület

Berajzolta: Csontos Géza.

A CSEBŐR KÉHÜLTER TERÜLETI BEOSZTÁSA A TISZTI PARANCSSÁGOK SZÁRHÉLYEINK FELTÜNTETÉSÉVEL 1918 ÉVBEN.

JELTÁRGYARÁZAT

- felett az észak felé
- felett az észak felé
- felett az észak felé
- felett az észak felé

Berajzolta: Csontos Géza.

Évben	Alosztályok															Tisztek (tisztviselek)											Legénység											Főösszeg						Költségvetésileg megszavazott hitel												
	kerület	felszer. anyagraktár	kiközlített tőrsztisz	pólszárny	szárny	szakasz	tiszi különítmény	pótlókeret	járás	őrs			altábornagy	vezérőrnagy	ezredes	alezredes	őrnagy	százados	főhadnagy	hadnagy	százados	főhadnagy	hadnagy	I-II. oszt. főszámtan.	számtanácsos	állatorvos	Járás-őrm.		1. oszt. őrmester		2. oszt. őrmester		alőrnmester csendőr		főpalkólmester	tiszt	tisztviselek	legénység			írnok	gépész	irodászolga													
										gyalog	lovás.	vegyes															gyalog	lovás	gyalog	lovás	gyalog	lovás	gyalog	lovás				gyalog	lovás	gyalog						lovás	gyalog	lovás	gyalog	lovás	gyalog	lovás	összes	írnok	gépész	irodászolga
										korona	korona	korona															korona	korona	korona	korona	korona	korona	korona	korona				korona	korona	korona						korona	korona	korona	korona	korona	korona	korona	korona	korona	korona	korona
1881	1			4	9			202				1	1	4				5	5	10	1												38	176		1025		17	1239		1239		2	személyi 648.978 dolgi 238.154 átmeneti — Összesen 887.132												
1894/15	8	1	3	8	57	136	1	2	483	1799	221	8	12	9	9	90	76	73	149	10	7+5 12	1			1	414	69	141	244	35	1476	165	8076	1002	1	291	4	10851	1272	11.623	1	1	36	személyi 17.592.987 dolgi 6.998.827 átmeneti 847.870 Összesen 25.439.684												

* Összeállította Berlányi János belügyminisztériumi főszámtanácsos. ** A tiszti létszámban a feladott és a honvédelmi minisztérium csendőrségi osztályában működők felvéve nincsenek, mert ezek feladott nyeiről a honvédelmi költségvetésben történt gondoskodás. Ezzel szemben minden egyes kerületnél egy-egy tiszti állás, kiknek állása a belügyi tárcánál lett előirányozva, a tiszti létszámban bennfoglalattik.

KIMUTATÁS

a magyar királyi csendőrség rendszeresített állománya 1918. évi október hó 1-évi fejezetének „Csendőrség” című részében a 1918/19. évi állami költségvetési tervezet a magyar királyi belügyminiszterium címe alapján.

és pedig	Felügyeleti terület vármegyék szerint	A kerület áll hány										Törzs- tisztok	Fő- tisztok	Szám- (tisztok)	Járásör- mesterek			1. oszt. örmester			2. oszt. örmester			Alörmester, vezető, csendőr			Ezekből járörvezetői pótdíjas	F ö ö s s z e g			Polgári állás																	
		pótszárny	szárny	szakasz	pótlókeret	járás	gyalogőrs	lovasőrs	vegyes őrs	Vezérőrnagy	ezredes				alezredes	őrnagy	százados	főhadnagy	hadnagy	2. oszt. főszámtanácsos	számtanácsos	számtanácsos	Főállatorvos	Allatorvos	gyalog	lovas		összesen	Törzsörmester	Főpatkolómester	gyalog	lovas	összesen	gyalog	lovas	összesen	gyalog	lovas	összesen	tiszt	tisztviselő	Legénység járás (törzs)örmester- től lefelé			Szolgálati ló	írnok	gépész	irodaszolga
																																										3	4	5				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	
A m. kir. belügy- minisztrem VI-b. csendőrségi osztály											1		1				2									14												4		14		14						
Az országos csendőriskola											1	1		4	4	3									14		14	6	6	6	6	6							14		32		32			1	5	
Felszerelési anyagraktár											1															6											3		6		6				6			
Kolozsvári I.	Kolozs, Nagyküküllő, Udvarhely, Szolnok-Doboka, Alsó-Fehér, Szi- lág, Torda-Aranyos, Kisküküllő	1	9	20		46	208				1	2	1	10	11	10	1	1	2						48		48	33		92		92	186		186	1392		1392	500	39	1	1751		1751			5	
Szegedi II.	Csanád, Csongrád, Torontál, Temes, Krassó-Szörény	1	9	22		56	211	51	3		1	1	2	10	11	12		1	1						44	14	58	36		102	16	118	203	32	235	1530	245	1775	635	41	1	1915	307	2222	307		5	
Budapesti III.	Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Jász-Nagy- Kun-Szolnok, Bácsbodrog	1	6	16	1	41	116	73	2	1	1	2	1	7	9	8	1	1	1	1	1	1	1	25	21	46	28	1	68	22	90	139	47	186	1044	344	1338	490	32	3	1304	434	1738	409		6		
Kassai IV.	Abauj-Torna, Sáros, Maram ros, Bereg, Ugocsa, Ung, Zemplén..	1	8	17		49	193	8			1	2	1	9	9	9	1	1	2						50	2	52	32		89	3	92	178	4	182	1335	33	1368	490	35	1	1684	42	1726	42		5	
Pozsonyi V.	Pozsony, Nyitra, Trencsén, Hont, Bars, Esztergom, Komárom.. . . .	1	7	14		43	178				1	1	2	8	7	8		1	1						46		46	30		84		84	166		160	1248		1248	446	31	1	1574		1574			5	
Székesfehérvári VI.	Baranya, Fejér, Somogy, Tolna, Veszprém	1	6	14		33	158	10			1	1	2	7	8	7		1	1						33	2	95	26		76	3	79	152	5	157	1144	40	1184	425	29	1	1431	50	1431	50	1	5	
Brassói VII.	Brassó, Fogaras, Szeben, Hunyad, Csik, Háromszék, Marostorda, Besztercenaszód	1	10	26		54	276			1		2	1	11	14	13	1		1						57		57	43		123		123	248		248	1858		1858	605	46	1	2329		2329			5	
Debreceni VIII.	Hajdu, Bihar, Békés, Arad, Szabolcs, Szatmár	1	10	21		58	164	63	2		1	1	2	11	10	12		1	1						33	27	60	31		77	18	95	156	37	193	1168	274	1442	516	41	1	1465	356	1821	356		5	
Szolnoki IX.	Győr, Moson, Sopron, Vas, Zala Borsod, Heves, Gömör-Kishont, Szepes, Árva, Turóc, Liptó, Zó- lyom, Nógrád.	1	5	12		37	121	7			1	1	2	6	6	7		1	1						38	1	39	22		65	2	67	129	4	133	974	28	1002	358	25	1	1228	35	1263	35		5	
Rózsasági X.		1	8	17		44	155	9			1	2	1	9	9	9	1	1	2						46	2	48	31		86	2	88	170	5	175	1287	36	1323	475	35	1	1620	45	1665	45		5	
	Összesen	10	78	179	1	461	1780	221	7	2	12	16	16	92	98	98	5	1	3	1	3	1	3	1	1434	69	503	338	1	868	66	934	1733	134	1867	12980	1000	13980	5000	375	12	16353	1269	17622	1244	1	1	62

KIMUTATÁS

a csendőrségi felügyelők, csendőrségi felügyelőhelyettesek, osztályvezetők és kerületi parancsnokokról.

És pedig	1881 1882 1883 1884 1885 1886 1887 1888 1889 1890 1891 1892 1893 1894 1895 1896 1897														1899 1900 1901 1902 1903 1904 1905 1906 1907 1908 1909 1910 1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918																					
	a														b e n																					
A magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelője	VII. 18 murai és köröstarcai Török Ferenc VIII. 24 X. 21 altábornagy														szamosfalvi Panajott Sándor VIII. 8 vezérőrnagy sáromberki Ziegler Károly V. 24 V. 24 vezérőrnagy altorjai Altorjay Imre III. 7 IX. 28 vezérőrnagy tolcsvai Nagy Gábor IV. 14 altábornagy Fery Oszkár X. 3 X. 3 altábornagy																					
A magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelő helyettese	VI. 7 rajnai és köröladányi Steiner György IV. 22 IV. 22 IV. 16 vezérőrnagy														Panajott Sándor IV. 22 IV. 16 ezredes Szelestey Károly I. 16 VIII. 21 ezredes altorjai Altorjay Imre XI. 4 III. 7 vezérőrnagy postupiczi Kostka Pál III. 7 IX. 28 vezérőrnagy besenyei László Albert IV. 14 V. 1 V. 1 X. 3 vezérőrnagy Fery Oszkár II. 11 II. 11 vezérőrnagy Csikó Ferenc II. 12 vezérőrnagy székelyházi László Albert II. 12 vezérőrnagy																					
Honvédelmi miniszterium csendőrségi osztályának vezetője	VII. 18 VII. 18 Schatz Lajos ezredes														VIII. 24 murai és köröstarcai Török Ferenc altábornagy																					
Belügyminiszterium csendőrségi osztályának vezetője															VIII. 24 szokolczi Koreska Vilmos ezredes Körner Károly IX. 27 IX. 27 alezredes besenyei László Albert III. 7 III. 7 IV. 14 IV. 14 ezredes Bariss Árpád II. 16 II. 16 ezredes Nemes Oláh Odón VII. 10 VII. 2 VII. 2 ezredes zágoryházi, zelci és lorántházi Loranth Dénes II. 16 II. 16 ezredes Ziegler Emil II. 16 alezredes																					
Az I. számú csendőrkörület parancsnoka	Török Ferenc X. 26 ezredes	Tisócsy László IX. 28 alezredes	beauforti báró du Mont Várhegyi Lajos VIII. 25 alezredes	báji Patay András VIII. 25 ezredes										Hildvári br. Foldváry Lajos XI. 8 alezredes	kézdivásárbelyi Papp Mihály VII. 7 ezredes																					
A II. számú	Török Ferenc ezredes	Neugeboren Gusztáv alezredes		foldvári báró Foldváry Lajos kamarás, alezredes										Pap Mihály alezredes	Bátyi János alezredes	foldvári alezredes	Mihály VI. 20 VI. 20 altorjai Altorjay Imre II. 1 II. 1 kerekrethi Babocsay Károly VII. 7 VII. 7 ezredes Szócs Mihály ezredes Romay Béla ezredes																			
A III. számú csendőrkörület parancsnoka	XI. 28 murai és köröstarcai Török Ferenc ezredes														VI. 7 rajnai és köröladányi Steiner György ezredes																					
A IV. számú csendőrkörület parancsnoka	XI. 28 Tisócsy László alezredes		beauforti báró du Mont Várhegyi Lajos VIII. 25 kamarás, alezredes	hilibi Haller Béla IV. 20 alezredes						báji Patay András XI. 8 VIII. 28 ezredes		VIII. 28 ezredes																								
Az V. számú csendőrkörület parancsnoka	XI. 29 westerstetteni gróf Beckers Alfonz ezredes														VIII. 1 VIII. 1 Lukács Mózes ezredes						V. 23 V. 23 Babocsay Károly alezredes															
A VI. számú csendőrkörület parancsnoka	XI. 29 bodzai Sönsér Nándor ezredes														XII. 7 VII. 8 III. 18 osdolai Bándy Balázs alezredes		III. 18 VI. 7 Panajott Sándor alezredes																			
A VII. számú csendőrkörület parancsnoka															VII. 1 IV. 20 dombrádi Nagy Gyula ezredes		IV. 20 IV. 17 tolcsvai Nagy Gábor ezredes		II. 11 II. 11 Petrák Kammerer Gyula alezredes		II. 11 II. 11 postupiczi Kostka Pál alezredes		II. 11 II. 11 Várady Ede alezredes		VIII. 1 III. 7 besenyei László Albert ezredes		III. 7 felsőházyai Bányay Albert ezredes		I. 8 Spalla Aurél ezredes							
A VIII. számú csendőrkörület parancsnoka															V. 1 tolcsvai Nagy Gábor ezredes Kiss László ezredes Fery Oszkár VIII. 21 ezredes Csikó Ferenc II. 11 vezérőrnagy Szányai Árpád VII. 19 vezérőrnagy csikószentimrei Csató Ferenc V. 1 V. 14 X. 3 ezredes Burján Endre II. 16 ezredes																					
A horvát-szlavon csendőrség parancsnoka	X. 19 X. 19 kirchenani lovag Brundl Károly ezredes		VII. 8 VII. 8 Lyubinkovics Aron ezredes		X. 1 X. 1 szentdemeteri Halla Nándor ezredes				XI. 1 XI. 1 Tomerlin Márton ezredes		XII. 8 XII. 8 pohjenitzai Bedekovič Károly ezredes		X. 3 X. 3 Quinz Károly ezredes						X. 3 X. 3 Schwarz János vezérőrnagy																	

KIMUTATÁS

a magyar királyi csendőrlegénység 1918. évben rendszeresített illetményeiről.*

Rend-fokozat	Jelenlegi				Rend-fokozat	Tervezett					A tervezett illetmény a réggel szemben emelkedik
	havi-dij	zsold	szolgálati	kor		illeték évenként					
			pótdíj			csendőrségi szolgálati évben	zsold illetve havidíj	működési pótdíj**	szolgálati pótdíj***	összesen	
évi korona											korona
Próbacsendő	800	.	.	.	Próbacsendő	1	1200	.	.	1200	84%
Alőrmeister (csendő)	1000	Betöltött	Csendőrségi szolgálati év után	100	Alőrmeister	2	1400	100	.	1500	50%
						3		200	.	1600	
						4		300	.	1700	
						5		400	.	1800	
						6-7		500	.	1900	
						8-9		600	.	2000	
						10-11		.	700	2100	
						12-18		.	800	2200	
						14-15		.	900	2300	
						16, 17, 18		.	1000	2400	
						19, 20, 21		.	1100	2500	
						22, 23, 24		.	1200	2600	
						25, 26, 27		.	1300	2700	
						28, 29, 30		.	1400	2800	
						2		100	.	1700	41%
						3		200	.	1800	
						4		300	.	1900	
						5		400	.	2000	
6-7	500	.	2100								
8-9	600	.	2200								
10-11	.	700	2300								
12-18	.	800	2400								
14-15	.	900	2500								
16, 17, 18	.	1000	2600								
19, 20, 21	.	1100	2700								
22, 23, 24	.	1200	2800								
25, 26, 27	.	1300	2900								
28, 29, 30	.	1400	3000								
2	100	.	1900	76%							
3	200	.	2000	85%							
4	300	.	2100								
5	400	.	2200								
6-7	500	.	2300								
8-9	600	.	2400								
10-11	.	700	2500								
12-18	.	800	2600								
14-15	.	900	2700								
16, 17, 18	.	1000	2800								
19, 20, 21	.	1100	2900								
22, 23, 24	.	1200	3000								
25, 26, 27	.	1300	3100								
28, 29, 30	.	1400	3200								
2	100	.	2100	68%							
3	200	.	2200	25%							
4	300	.	2300								
5	400	.	2400								
6-7	500	.	2500								
8-9	600	.	2600								
10-11	.	700	2700								
12-18	.	800	2800								
14-15	.	900	2900								
16, 17, 18	.	1000	3000								
19, 20, 21	.	1100	3100								
22, 23, 24	.	1200	3200								
25, 26, 27	.	1300	3300								
28, 29, 30	.	1400	3400								
2	100	.	2100	82%							
3	200	.	2200								
4	300	.	2300								
5	400	.	2400								
6-7	500	.	2500								
8-9	600	.	2600								
10-11	.	700	2700								
12-18	.	800	2800								
14-15	.	900	2900								
16, 17, 18	.	1000	3000								
19, 20, 21	.	1100	3100								
22, 23, 24	.	1200	3200								
25, 26, 27	.	1300	3300								
28, 29, 30	.	1400	3400								
1630	16	500	8 év után 120 kor.	6 év után 240 kor.	Járás- és törzs-őrmeister	2000	100	.	2100	40%	

* 1918. évi ad 2800/VI. b. számú belügyminiszeri rendelet szerint az illetmények mely nappal leendő folyosítása iránt külön intézkedés kádása volt szükséges, mely azonban a forradalom bekövetkezése miatt lehozott lett.

** Nyugdíjba nem számítható be, *** Nyugdíjba beszámítható.

Nyugdíj-táblázatok.

A magyar kir. csendőrség rangosztályba sorolt havidijasainak nyugdíjilletékét az 1876. évi LI. t.-c. 15. és az 1912. évi LXV. t.-c. 125. §-a állapítja meg.

E szerint a nyugdíj a beszámítható szolgálati idő és az utóljára élvezett havidíj és csendőrségi pótdíj *együttes* összegének alapul vétele mellett akként állapítandó meg, hogy a nyugdíj 10 szolgálati év után az említett javadalmasz egyharmadát, 15 szolgálati év után pedig annak három nyolcadát képezze.

Az utóbbi hányadhoz minden további teljesen eltöltött szolgálati év után a havidíj és csendőrségi pótdíj *együttes* összegének 2 $\frac{1}{2}$ % százaléka adandó úgy, hogy teljes 40 szolgálati év után a nyugdíj összege a legutóljára élvezett havidíj és csendőrségi pótdíj összegével lesz egyenlő.

A magyar kir. csendőrség rangosztályba sorolt havidijasainak özvegyeit és árváit, a magyar kir. csendőrség rangosztályba nem sorolt havidijasait és legénységi egyéneit, valamint ez utóbbiak özvegyeit és árváit megillető ellátások kiszabását a következő táblázatok tüntetik fel.

I. TÁBLÁZAT

a magyar kir. csendőrség rangosztályba sorolt havidijasainak özvegyeit és árváit az 1912. évi LXV. t.-c. 51., 53., 64., illetve 48 §-ai alapján megillető ellátásokról.

Rangosztály	A férj rendfokozata	Havidíj koronákban	540							660							900							1260							1500							1740							1980						
			korona csendőrségi pótdíj után esedékes																																																
			Nyugdíj	Nevelési járulék 1 gyermek után	Temetk. járulék	Nyugdíj	Nevelési járulék 1 gyermek után	Temetk. járulék	Nyugdíj	Nevelési járulék 1 gyermek után	Temetk. jár.	Nyugdíj	Nevelési járulék 1 gyermek után	Temetk. jár.	Nyugdíj	Nevelési járulék 1 gyermek után	Temetk. jár.	Nyugdíj	Nevelési járulék 1 gyermek után	Temetk. jár.	Nyugdíj	Nevelési járulék 1 gyermek után	Temetk. jár.	Nyugdíj	Nevelési járulék 1 gyermek után	Temetk. jár.	Nyugdíj	Nevelési járulék 1 gyermek után	Temetk. jár.	Nyugdíj	Nevelési járulék 1 gyermek után	Temetk. jár.																			
XI. Hadnagy		1090																																																	
		1800	1200	240																																															
		2000																																																	
X. Főhadnagy		2200																																																	
		2400	1400	280	600																								700	1800	800																			700	
		2600																																																	
		2800																																																	
		2900																																																	
IX. Százados		3000	1600	320																								700	1800	800																			800		
		3200																																																	
		3400																																																	
		3600																																																	
		3800																																																	
VIII. Őrnagy		4400																																																	
		4800																																																	
VII. Alezredes		5400																																																	
		6200																																																	
VI. Ezredes		7000																																																	
		8800																																																	

II. TÁBLÁZAT

Magyar kir. csendőrség rangosztályha nem sorozott havidíjasaik és legénységi egyénéit az 1912. évi LXV. törvények 11., 31., illetve 38. §-ai alapján megillető

NYUGDIJRÓL ÉS LAKBÉRNYUGDIJRÓL.

Beszámíthatóság szolgálati idő	Nyugdíj igényelhető a beszámítható havi adománya hány %-a?	Csendőr (alőrmeister)					2. osztályú őrmeister				1. osztályú őrmeister				Járás- és törzsőrmeister					Lakbérnyugdíj (a kijáró nyugdíj-összege után):		
		évi 1000 korona zsold és					évi 1200 korona zsold és				évi 1400 korona zsold és				évi 1680 korona havidíj és						Kijárótlj körpájdj	
		100	200	300	400	500	100	400	400	500	200	300	400	500	200	300	400	500	120			240
		szolgálati pátdíj után illetőkes évi nyugdíj:																				
5-10	40%	440	480	520	500	600	600	600	640	680	610	690	720	760	752	792	832	872	.	.	9	400 koronáig évi 120 K
11	42%	462	504	546	588	630	672	714	756	798	790	832	874	916	.	.	.	.	.	.	.	400 - 600 K-ig 160 K
12	44	484	528	572	616	660	704	748	792	836	828	872	916	960	.	.	.	.	.	.	.	600 - 800 " 200 "
13	46	507	552	598	644	690	736	782	828	874	866	912	958	1004	.	.	.	.	.	.	.	800 - 1000 " 240 "
14	48	528	576	624	672	720	768	816	864	912	904	952	1000	1048	.	.	.	.	.	.	.	1000 - 1200 " 280 "
15	50	550	600	650	700	750	800	850	900	950	942	992	1042	1092	.	.	.	.	.	.	.	1200 - 1400 " 320 "
16	52%	572	624	676	728	780	832	884	936	988	980	1032	1084	1136	.	.	.	.	.	.	.	1400 - 1700 K-ig 360 K
17	54	594	648	702	756	810	864	918	972	1026	1018	1072	1126	1180	.	.	.	.	.	.	.	1600 - 1800 " 400 "
18	56	616	672	728	784	840	896	952	1008	1064	1056	1112	1168	1224	.	.	.	.	.	.	.	1800 - 2000 " 440 "
19	58	638	696	754	812	870	928	986	1044	1102	1094	1152	1210	1268	.	.	.	.	.	.	.	2000 - 2400 " 480 "
20	60	660	720	780	840	900	960	1020	1080	1140	1132	1192	1252	1312	.	.	.	.	.	.	.	2200 - 2400 " 520 "
21	62%	682	744	806	868	930	992	1054	1116	1178	1170	1232	1294	1356	.	.	.	.	.	.	.	2400 - 2800 K-ig 560 K
22	64	704	768	832	896	960	1024	1088	1152	1216	1208	1272	1336	1400	.	.	.	.	.	.	.	2800 - 3000 " 600 "
23	66	726	792	858	924	990	1056	1122	1188	1254	1246	1312	1378	1444	.	.	.	.	.	.	.	3000 - 3000 " 640 "
24	68	748	816	884	952	1020	1088	1156	1224	1292	1284	1352	1420	1488	.	.	.	.	.	.	.	3000 - 3400 " 680 "
25	70	770	840	910	980	1050	1120	1190	1260	1330	1322	1392	1462	1532	.	.	.	.	.	.	.	3400 - 3400 " 720 "
26	72%	792	864	936	1008	1080	1152	1224	1296	1368	1360	1432	1504	1576	.	.	.	.	.	.	.	3400 - 4200 K-ig 760 K
27	74	814	888	962	1036	1110	1184	1258	1332	1406	1398	1472	1546	1620	.	.	.	.	.	.	.	4200 - 4000 " 800 "
28	76	836	912	988	1064	1140	1216	1292	1368	1444	1436	1512	1588	1664	.	.	.	.	.	.	.	4000 - 6000 " 840 "
29	78	858	936	1014	1092	1170	1248	1326	1404	1482	1474	1552	1630	1708	.	.	.	.	.	.	.	5000 - 5400 " 880 "
30	80	880	960	1040	1120	1200	1280	1360	1440	1520	1512	1592	1672	1752	.	.	.	.	.	.	.	5400 - 6000 " 920 "

III. TÁBLÁZAT

a magyar kir. csendőrség rangosztályha nem sorozott havidíjasaik és legénységi egyénéit az 1912. évi LXV. törvények 51., 53., 63., illetve 78. §-ai alapján megillető ellátásokról.

Az elhalt férj rendfokozata	Ha évi		akkor illetékes		Megjegyzés
	havidíjat, illetve zsoldot	szolgálati pátdíjat	szolgálati körpátdíjat	éves nyugdíj	
	ólvezett		fajában korona		
Csendőr (alőrmeister)	1000	100		600	800
		200			
		300		800	
		400			
		500		1000	
2. osztályú őrmeister	1200	100		800	400
		200			
		300		1000	
		400			
		500		1200	
1. osztályú őrmeister	1400	100		1000	400
		200			
		300		1200	
		400			
		500		1400	
Járás- és törzsőrmeister	1680	100		1000	500
		200			
		300		1200	
		400			
		500		1400	

Nyugdíjra igényt adó szolgálati idő betöltése után (5 év) úgy a tényleges szolgálatban, mint a nyugdíjazott állapotban elhalt csendőrségnyű özvegyének igénye van özvegyi nyugdíjra: ha férj ével a tényleges szolgálati ideje alatt, vagy azt megelőzőleg lépett lényegesen: 51. §.

Az özvegy nyugdíjra annak a beszámítható javadalmanzásnak alapul vétele mellett van megállapítva, amellyel a férj a tényleges szolgálatban utoljára élvezett; azonban az özvegyi nyugdíj és nevelési járulék összege együttesen nem haladhatja meg:

a) a tényleges szolgálatban elhalt csendőrségnyű után, az elhalt által a tényleges szolgálatban utoljára élvezett beszámítható javadalmanzás;

b) a nyugdíjazott állapotban elhalt után, az elhalt által élvezett nyugalmanzás nyugdíj és lakbérnyugdíj az összegét.

Ha a tényleges szolgálatban elhalt csendőrségnyű özvegyét és gyermekeit megillető özvegyi nyugdíjnak és nevelési járulékoknak összege együttesen kevesebb, mint a férj által utoljára élvezett beszámítható javadalmanzás, akkor a csendőrségnyű halálának napját követő három hónappal azt a különbözetet is folyósítani kell az özvegy részére, amely a két összeg között megkülönböztetik. 78. §.

Tomeleti járulék illetékes, minden — akár a tényleges szolgálatban, akár a nyugdíjazott állapotban — elhalt csendőrségnyű után azoknak, kik az elhaltnak gyógykezeléséről és ellátásáról gondoskodtak.

Tevékenységi kimutatás

a magyar kir. csendőrkörletekben az 1892,* 1903., 1913. és 1917. évben teljesített közbiztonsági szolgálatokról.

Nevezetesen	Év	Előfordult	Kiderített**	Elfogott	Feljelentett
Felségsértés	1892	4	4	3	8
	1903	6	3	5	13
	1913	17	17	6	11
	1917	36	36	17	23
A király, a királyi ház tagjainak bántalmazása, a király megsértése	1892	26	26	4	22
	1903	3	3	2	1
	1913	35	35	3	33
	1917	103	103	38	78
A hüllenség	1892	2	2	.	4
	1903	2	2	.	5
	1913	4	4	1	3
	1917	589	589	500	265
A lázadás	1892	1	1	.	3
	1903	10	10	21	32
	1913	1	1	.	45
	1917	278	278	65	166
A hatóságok, országgyűlési tagok, vagy hatósági közegek elleni erőszak	1892	172	167	130	247
	1903	791	788	201	1566
	1913	2019	2022	369	3126
	1917	749	749	173	965
Az alkotmány, a törvény, a hatóságok, vagy hatósági közegek elleni erőszak	1892	28	28	121	59
	1903	44	41	6	66
	1913	116	116	54	165
	1917	292	292	175	226
A magánosok elleni erőszak	1892	105	105	42	247
	1903	133	132	16	1128
	1913	210	209	27	1233
	1917	51	51	39	235
A lopás	1892	16887	13357	7997	10879
	1903	32366	27241	6047	30940
	1913	44393	42714	5627	46310
	1917	62640	59567	6985	64518
A rablás és zsarolás	1892	642	599	1073	281
	1903	1170	1059	612	1381
	1913	1907	1376	579	2297
	1917	1433	1402	448	1373
A síkcasztás, zártörés és hüllés kezelése	1892	201	132	85	139
	1903	853	343	124	966
	1913	3108	3139	220	2809
	1917	3010	3008	156	2592

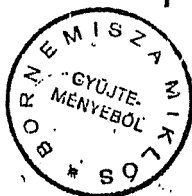
* Ez évben először állítottott össze.

** Ahol ezen rovatban magasabb szám fordul elő, mint az „Előfordult“ rovatban, ott az eredmény az előző években előfordult bűncselekmények kiderítésére vonatkozik.

Nevezetesen	Év	Előfordult	Kiderített	Elfogott	Feljelentett
A jogtalan elsajátítás	1892	325	319	15	357
	1903	1057	1001	16	1454
	1913	2295	2136	22	2734
	1917	3687	3674	39	4268
Az orgazdaság és bünpártolás	1892	952	950	249	1146
	1903	2610	2592	102	3567
	1913	5779	5960	153	6166
	1917	10754	10736	257	10491
A család	1892	288	266	136	229
	1903	1050	1028	168	1160
	1913	4437	4504	459	3603
	1917	3099	3080	244	2194
Okirathamisítás	1892	85	85	85	66
	1903	325	325	65	420
	1913	1121	1119	39	804
	1917	500	493	39	311
Orvosi és községi hamis bizonyítványok kiállítására és használata	1892	20	17	5	17
	1903	1	1	1	.
	1913	29	29	.	27
	1917	1	1	.	1
Bélyeghamisítás	1892	2	2	.	2
	1903	4	4	.	4
	1913	10	10	2	9
	1917	10	10	.	18
Csalárd és vétkezes bukás	1892	8	8	1	8
	1903	8	8	—	12
	1913	40	40	3	54
	1917	8	8	—	10
Más vagyonának megrongálása	1892	508	478	78	668
	1903	2701	2608	96	4594
	1913	5888	5746	184	9046
	1917	3549	3503	172	5564
A gyűjtögetés	1892	3633	2415	545	1924
	1903	11291	8031	266	8557
	1913	14120	12033	281	9742
	1917	7940	6798	152	5214
Vizáradás okozás	1892	—	—	—	—
	1903	1	1	—	1
	1913	40	34	—	36
	1917	28	24	5	36
Vaspályák, hajók, távirdák megrongálása és egyéb közbizt. veszélyes cselekmények	1892	72	71	3	82
	1903	105	97	15	242
	1913	335	328	4	750
	1917	421	412	33	988
A foglyok megszöktetése	1892	3	3	—	3
	1903	3	3	—	4
	1913	7	7	6	3
	1917	236	236	231	185

Nevezetesen	Év	Előfordult	Kiderített	Elfogott	Feljelentett
A fegyveres erő elleni bűntettek és vétségek	1892	113	113	109	27
	1903	105	105	85	40
	1913	847	847	800	58
	1917	9381	9460	10028	1418
A hivatali és ügyvédi bűntettek és vétségek	1892	12	12	1	23
	1903	29	29	1	39
	1913	70	70	7	38
	1917	686	585	87	96
Egyéb törvényekbe ütköző bűntettek és vétségek	1892	—	—	—	—
	1903	1776	1788	41	1933
	1913	2243	2241	902	1467
	1917	23193	24071	30738	5124
A polgárok választási joga ellen elkövetett bűntettek és vétségek	1892	3	3	.	5
	1903	.	.	.	.
	1913	14	14	.	83
	1917	1	1	.	2
A vallás és annak szabad gyakorlata elleni bűntettek és vétségek	1892	9	9	1	49
	1903	36	34	4	72
	1913	131	131	1	349
	1917	51	51	7	123
A személyes szabadságnak, a házjognak, továbbá a levél- és távirdekítőknak közhivatalnok általi megsértése	1892	4	4	.	7
	1903	15	15	2	23
	1913	21	21	1	23
	1917	16	16	.	17
A pénzhamisítás	1892	42	42	88	46
	1903	266	258	87	345
	1913	411	407	87	555
	1917	42	42	7	48
A hamis tanulás és hamis eskü	1892	3	3	.	3
	1903	53	53	10	89
	1913	161	161	17	177
	1917	54	54	7	61
A hamis vád	1892	13	13	.	13
	1903	41	40	3	41
	1913	57	57	3	55
	1917	29	29	2	31
A szemérem elleni bűntettek és vétségek	1892	115	114	58	83
	1903	473	469	107	567
	1913	1430	1425	232	1352
	1917	626	621	139	610
Kettős házasság	1892	6	6	2	4
	1903	.	.	.	.
	1913	4	4	2	2
	1917	4	4	.	8
A családi állásra vonatkozó bűntettek és vétségek	1892	10	8	2	13
	1903	15	15	3	16
	1913	55	55	3	63
	1917	23	23	2	25

Nevezetesen	Év	Előfordult	Kiderített	Elfogott	Feljelentett
A rágalmazás és becsületsértés.	1892	75	75	8	83
	1903	1380	1380	54	1742
	1913	6566	6565	63	7295
	1917	4096	4095	85	4700
Az ember élete elleni büntettek és vétségek	1892	1003	967	949	409
	1903	2318	2226	1108	2075
	1913	3065	3038	1216	3369
	1917	1867	1880	556	1876
A párviadal	1892	5	5	1	15
	1903	19	19	.	38
	1913	53	53	.	126
	1917	4	4	1	7
A testi sértés	1892	3646	3599	1687	3784
	1903	16258	16127	727	25472
	1913	28469	28242	1079	38402
	1917	14280	14263	577	17399
A közegészség elleni büntettek és vétségek	1892	87	86	44	116
	1903	84	83	.	48
	1913	137	137	5	209
	1917	137	137	3	191
A személyes szabadságnak megsértése magánszemélyek által	1892	7	7	1	10
	1903	60	60	2	127
	1913	160	161	5	245
	1917	49	49	.	86
A levél- és távsürgönyök megsértése	1892	.	.	.	.
	1903	14	13	.	22
	1913	172	172	4	57
	1917	67	67	.	57
A titok tiltott felfedezése	1892	.	.	.	.
	1903	3	3	.	3
	1913	3	3	.	4
	1917	4	4	.	4
A magánlak megsértése magánszemélyek által	1892	170	169	25	232
	1903	1254	1245	52	2282
	1913	1409	1405	115	1952
	1917	2968	2959	94	4457
Kir. járásbírók hatáskörébe utalt kihágások	1892	6904	6845	104	9810
	1903	8337	7987	153	15119
	1913	12987	12832	451	19479
	1917	6131	6084	484	9113
Közigazgatási hatóságok hatáskörébe utalt kihágások	1892	7107	6847	1708	8395
	1903	60577	60270	17007	85873
	1913	194287	194008	29096	293964
	1917	111929	111910	15747	156718

Dr. Kovács Gyula (x) egyetemi magántanár, az ismert jogtudós most ünnepelte tanári munkásságának 30 éves jubileumát (Kluger f.)

BL/1985/1

1927

Szigeti József kiváló magyar hegedűművész világgörülű útjáról Budapestre érkezett

Dr. Preszly Lórá t csendőrőrnagy. „A csendőrség úttörő” című nagyszabású műve jelent meg

Dr. Neuman Zsigmond hírneves vegyész tudós, törvényész ké hítes szakértő; 68 éves korában elhunyt. A tudományos világ nagy részvéte mellett temették el

Drózdý Gyózá (x) volt nemzetgyűlési képviselelő kivándorolt Amerikába. Barátai és tisztviselői bankett keretében búcsúztak tőle

u
ö
n
e
l
n
h
t
-
s
n
e
s
c
h
r
t
y
e
a
c
h
v
s
a
r
h
z
r
s
t
h
s
c
t
é
c
n
-
s

E
s
i

Z
l
c
t
s
t
i
k
o
a
-
r
s

Korunkban, amidőn még mindig rezűk a nemrég lezajlott világháború utolsó hullámveréseit, semmi em olyan érdekes és aktuális, mint a világtörténelem. Az Okor hatalmas országainak váltakozó viágzásából meglepő tanulságokat

meríthetünk a mi korszakunkra nézve is.

Március elsején jelent meg Tolnai Világtörténelme II. kötete, mely lebilincselő érdekességű fejezetekben beszéli el az Okor legendás, keleti népeinek történetét. Ez a kötet is

gyönyörű díszkötésben, 320 oldalon, a szebbnél-szebb képek tömegével látott napvilágot.

Akik meg akarják tudni, hogyan juthatnak Tolnai Világtörténelméhez, olvassák el a 30. oldalt.

Irodalom

Dr. Preszly Lóránd csendőrnagy „A csendőrség úttörői” címmel írta meg a ma yar csendőrség első na yjainak történetét és életrajzát, az intézmény mai formájának ötvenéves fennállása alkalmából. Nemrég jelent meg ez a többszáz életrajzot tartalmazó, érdekes és avatot könyv, mint a szerző „A m. kir. csendőrség története” című megelőző művének kiegészítése. Az új mű elé gróf Bethlen István miniszterelnök írt előszót, melyből a következő mondatokat ragadjuk ki: „A m. kir. csendőrség intézménye hazánknak egyik elsőrendű tényezője... Az ötven év hártámesgyéjénél helyes érzéssel állít emléket a könyv írója — Preszly Lóránd dr. — a csendőrség úttörőinek...” A szerző előszavában ezeket írja: „E műben azokkal és azoknál időzöm, akik a mieink voltak... Dicsőség adassék az elköltözött elődök tisztetreméltó emlékének...” Panajott Sándor nyugáalományú altábornagy írt a könyvhöz terjedelmes és érdekes „Bevezetés”-t, mely lebilincselő epizódokban vázolja a mai magyar, európai nivóju csendőrség hőskorát. Az egykori csendőrök nemcsak a pusztá fe yveres hatalom, de éppen annyira az ész eszközeivel is küzdöttek a rend biztosításáért. Jellemző erre a székelyhídi eset. Megölték a községi bírót, a tettest pedig senki sem akarta elárulni. Bene Elek csendőrmester erre a faluszája bába-asszony pipogya férjét záratta le a váddal, mire a felesége egy-kettőre kivallotta az igazi yilkos nevét. A „Befejezés”-ben a szerző leírja, hogyan adta át az 1850 táján császári pátéssal felállított, gyűlölt zsandárság helyét az egyes vármegyék által 1867-ben megszervezett „pandurság”-nak s hogy e pandurság mint vesztette el csakhamar lába alól a talajt, éppen az egyetemes vezetés hiánya folytán. Színesen mondja el a mai csendőrség megszületését 1876-ban s hogy végül miként lett belőle az egykori, keserű emlékü zsandárság helyett az egész ország megbecsült intézménye. Ezen a ponton, az első úttörők összességén kívül, különösen Török Ferenc tábornagy szervező erejének és szak tudásának hódol a szerző. A „Befejezés”-t a következő lendületes szavakkal végzi: „E derék férfiak olyan örökséget hagytak ránk, amely fényesen állotta ki a félszázados próbát. Jól és helyesen cselekszenek az utódok, ha a történelemben — mint tükörbe — pillantva, megkísérlik életüket e nagy férfiak erényeire mérni, mert ezzel nemcsak önmagukat tennék gazdagabbá, hanem előbbre vinnék az intézmény sorsát, amelynek — a kiváló elődök — kötelességeiket olyan híven teljesítve, kitartóan s nagy szeretettel munkálkodtak.”

Szerkesztői üzenetek

Ebben a rovatban csakis közérdeklő kérdésekre válaszolunk. Levélben szívesen adunk felvilágosítást, ha olvasóink válaszüzenetét mellékelnek levelükhöz. Teljes nevet és címet kérünk

Régt előfizető, Kiskunfélegyháza. 1. A tőzsdén jegyzett értékpapiroknál tényleg egy átértékelési folyamat állott be, amelynek kiindulási pontja a gazdasági életben tapasztalható javulás volt. Az állami és községi beruházások, valamint a meginduló magánépítkezések máris éreztetik hatásukat egyes iparvállalatok foglalkoztatásával és kétségtelennek tartjuk, hogy ez a javulás át fog terjedni olyan iparágakra is, amelyek nem közvetlenül részesednek a beruházásokban. Ebből kifolyólag ítélik meg jobban a

tőzsdén jegyzett értékpapirokat, de azért óvakodni kell minden túlzástól, mert sokszor előfordul, hogy a túlzott spekuláció elveti a súlykot, aminek természetesen megjön az ellenhatása. Sohasem szabad tehát szem elől tévesztetni a vállalatok tényleges jövedelmezőségét és ha Ön értékpapirokat vásárol, amire nézve elvi okokból tanácsokat nem adunk, mindenesetre alaposan vizsgálja meg, hogy az árfolyammal arányban van-e az az osztalék, amelyet a társaság fizetett. A jövőendő üzleteket nem szabad túlzott optimizmussal kezelni, mert nem minden üzlet végződik nyereséggel.

2. A Párisi Divat című divatlap kétszer havonta jelenik meg és pedig minden 1-én és 15-én. Tartalma rendkívül gazdag és nemcsak hű tükre a legújabb női divatnak, az estélyi ruhától a legegyszerűbb háziruháig, hanem a háziasszony hasznos tanácsadója minden, a hölgyközönséget érdeklő kérdésben. Előfizetési ára ¼ évre 4 pengő 40 fill.

Felelős szerkesztő és kiadó: TOLNAI SIMON

Szerkesztő: GARA FERENC

Kiadótulajdonos:

TOLNAI NYOMDAI MŰINTÉZET ÉS KIADÓVÁLLALAT RT

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetéseink árai: minden szó belkutatása 8 fillér (egyezer kor. az első és minden vastagon szedett szó kétfőnek számít. Apróhirdetéseket feladhatók kiadóhivatalunkban (hiv. órák 8-1/4), vagy levélben a hirdetés álljának melléklése mellett. (Lehet bélyegben is.) Jelligés levelet csak hirdetési nyugta ellenében szolgáltatunk ki

Belfőtendő állások részére

KÖNNYŰ MUNKAVAL megélhetést biztosíthat jömejjelenésű hölgy. „Nagy r-t.” jelligére a kiadóba.

Állást kereső férfiak

NEGYÉVI könyvelési praxissal rendelkező fiatalember délutáni állást keres. Megkereséseket „Könyvelő” jelligére a kiadóba kérek.

Oktatás

SZÉPIRÁS tíz tanóra alatt elsajátítható Fenyves írómesternél, Irányi ucca 8.

Társ

ZONGORA, újtalálmány, új Systema, eddig még nem létező, világszabaddalmazásához pénzestársat keresek. Gartner, Debrecen.

Levellezés

„NEM BÁNJA MEG” jelligére levélment, kérem a kiadóban átvenni.

„SULTÁN.” Boldog ünnepeket kíván, aki mindig magára gondol.

MELYIK uribn levelezne csinos, vidél, unatkozó urisánnal házasság céljából, az írjon „Esznecsero” jelligére a lap kiadóhivatalába.

LÁNYOK! Ki levelezne házasság céljából urifival Teljes című leveleket „Tavas” jelligére a lap kiadóhivatalába kérem küldeni.

Házasság

FÉRJHEZ adnám nagyon szép, 4 nyelven beszélő, házias hugommal 16.000 pengő készpénzhozománnyal oly orvoshoz vagy ügyvédhez, kinek jól jövedelmező praxisa van. Csak komoly válaszok vétetnek figyelembe Levelek „Bízom” jelligére a kiadóhivatalba intézendők.

URIEMBER keres kimondottan urihölgy ismeretségét házasság céljából. Választ lapban jelezve „Elegáns” jelligére kérem.

DIPLOMÁS urisemberhez feleségül menné, intelligens csinos uris. Leveleket kérem e lapban jelezve „Nemes lélek” jelligére.

Szönyegszövőszekek

tiszta újak, alig használtak, olcsón eladóak. A szövőszekek mérettel a következők: 315 cm, 320 cm. — Bővebb felvilágosítás Tolnai Világlapja kiadóhivatalában, VII., Dohány u. 12, szereshető be

Tolnai Világlexikona és Világtörténelme szelvényét minden számunkban, a rejtvényrovatban találják meg az olvasók! Lásd a 30. oldalt is!